УРГАСАЯА ТҮРГӨӨР, ГЭЭЛТЭГҮЙГӨӨР ХУРЯАЖА, ЭХЭ ОРОНДОО
ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ТАРЯА ЭЛБЭГ ЕХЭЭР ХУДАЛДАЯ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 204 (10265) | 1963 оной августын 29, четверг | Сэн 2 мүнгэн

* * *

...-Үдын элеваторһаа фоторепортаж

Алтан таряан адхарна

...торай хашаа соо ороходо ...ал, гүбөө болотор адха...н шаргал шэниисэ. При...е шагтагалһан арбаад ...ина кузовуудаараа дүү...һо ашанхай, ээлжээгээ ..., хойно хойноһоон һуба...ылдэнэ.

...Нина! Машина удаан ...! Наашань ябуула,—гэжэ ...а абяан тэндэһээ дуул...леваторай хүдэлмэришэд ...лөөгүй.

...машинанууд удаа дараа...э нэгээрээ шэгнүүрһээ ...ъёмник тээшэ ошожо, дээ...раад, ороохо адхан сасуу ... газаашаа гүйлгэжэ ошо...

... шэниисэ сэбэрлэхэ, аша... богони транспортёрнууд ...ндэ забһаргүй хүдэлнэ. ...нахана ороохо сэбэрлэдэг ...0» машина мүн лэ хү...айна.

... ондо ороохо таряанай ...хаа хаанагүй яһала һайн ...хүн зоной сэдьхэл баяр... Тиигэжэ республикымнай ... совхозууд нёдондонойхи... хэмжээтэй ороохо гүрэн...алдаха уялгануудые абан...ээнии хараадаа абажа, ...Үдын элеваторай хүдэл... шэнэ ургасын таряа ...гөөр, эмхи гуримтайгаар ... абахын тула бүхы тран...нуудаа, ороохо сэбэрлэдэг, ... машинануудаа, авто...нигуудаа саг соонь бэлэн ...ой. Ороохоной шанар шал...гурбан лаборант сүүдхэ ...р ээлжээлжэ хүдэлнэ.

...элеваторта Улаан-Үдын, ... Хяагтын, Кабанскын үй...ин управленинүүдэй кол...ихозууд ороохоёо тушааха ...дэһээ хамтадаа 18 мянган ... ороохон абтахаар хараа...

...най элеваторайхидай ха...һа эхилээ. Бидэнэр сүүд...хүдэлжэ захалаабди. Авгу...-да Хяагтын үйлэдбэриин ...ениин XX партсъездын нэ...рэмжэтэ колхозһоо Сэлэнгэ мүрэнөөр 250 тонно ороохо ашаһан баржа ерээд байна. Мүнөө элеваторай складуудта 300 тонно ороохон адхагданхай байна. Элеватортамнай гансашье шэниисэ бэшэ, горох, гэршүүхэ ехээр тушаана,—гээд, элеваторай директор Артем Николаевич Плюснин хөөрэнэ.

Августын 20-һоо шэнэ ургасын дээжэ абтажа эхилээ. Эгээн түрүүн Тарбагатайн «8-ое Марта» колхозой түрүү жолоошод Василий Брянский, Яков Орлов, Григорий Брянский гэгшэд кузоваараа дүүрэн шэниисэ ашанхай орожо ерээ һэн. Мүн тэндэхи «Восход» колхозой жолоошод нүхэд Совлюков, Русин гэгшэд үдэр соо хоёр рейс хэнэ.

Элеваторай газаа ороохотой автомашинанууд дээрэ дээрэһээ ерэжэл, ерэжэл байдаг. Түрүүлээд байһан автомашинын жолоошо кабина сооһоо гаража, гүйдэлөөрөө шахуу ошоод, элеваторай лабораториин сонхоор шагаагаад, хара халаадтай эхэнэртэ хандаба:

— Нина! Ороохон ерээ! Шалгыш!

— Мэнэ гэһээр ошохоб,—гээд харюусаба.

Удангүй тэрэ эхэнэр гартаа ороохо удхан абадат юумэ баринхай, автомашинын кузов дээрэ таража, дээжынь абаад бууна.

Лаборантка Нина Ватюкова шалгахаар абаһан ороохоёо лабораторидо оруулжа, хэды шэнээн шиигтэй байһыень, сэбэр, муухайень элдэб приборнуудаар шалгана.

—Арба юһэн процент шиигтэй ороохон дунда зэргэдэ тоологдоно. Хаанаһаашье ерэһэн ороохон ехэнхидээ хатаһан ерэнэ. Тиимэ ороохо тушаажа абахада мандашье, колхоз, совхозуудташье ехэл һайн гээшэ. Юундэб гэхэдэ, шиигтэй талхан ехэ хоролтотой байдаг. Мүнөө асарһан ороохониинь 16—17 процент шиигтэй байба. Яһала сэбэршье,—гээд, альган соогоо адхаһан аржагар шарахан шэниисэ манда нүхэр Ватюкова харуулна.

С. Балдуевай фото-текст.

1-дэхи АТК-гай жолоошон Дмитрий Быков (зүүн гарһаа) августын 8-һаа Үдын совхоздо ажаллаха зуураа, Улаан-Үдын элеваторта үдэрэй 2—3 тэхэрижэ ерэнэ.

БКНИИ-гэй шофер Георгий Попов Мухар-Шэбэрэй «Победа» колхозһоо ороохо шэрэнэ.

Энэл даа республикымнай колхоз, совхозуудай гүрэндөө үгэжэ байһан үрэжэлтэ талын баялиг—алтан шара шэниисэ.

...ваторай лаборантка Нина ...ова.

Һанаа амар һууха саг бэшэ

Хүнтэйн үргэн тала алтан шара долгёор эбхэрэн, ажалша зоной урма зориг бадаруулна. Энэ жэлдэ Баргажанай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта ороохо таряанай бараг һайн ургаса гаранхай.

— Июлиин һүүлээр, августын эхеэр бага зэргэ хура бороогой ороһон байгаа һаань, үни холын үзэгдөөгүй баян ургаса абтаха һэн. Таряанай эдеэн нарин шараар хатажа, ургасамнай 20—30 процентээр доошолоо,—гэжэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд мэдүүлнэ.

Энэ үедэ шанга наранда шаруулһан таряан жэгдээр эдеэшэжэ, шаралшаһан байха юм. Энээниие хүлеэгээгүй байһан хүтэлбэрилэгшэдые тон бэрхэшээлтэй байдалда оруулаа.

Таряалангайнгаа эдеэшэхые нарин харууһалжа байгаад, бүри августын эхеэр амяарлан хадажа эхилхэ аад, харин олохон ажахынууд 6—7 үдэрөөр оройтожо хуряалгада оробо. Августын 10-аар лэ хуряалгаяа жэгдэрэн эхилһэн байха юм.

ТҮРҮҮШЫН ДҮН ЮУ ХАРУУЛААБ?

Энэ жэлэй ургаса хуряалтын онсо илгаае хараадаа абаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд үсөөхэн үдэртэ 2743 гектар таряа амяарлан хадаһан байна. Тиигээд энэ колхоз таряагаа хадажа хахадлаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз бүхы таряанайнгаа 35,5 процентые амяарлан хадаба.

Хуряалгын түрүүшын үдэрһөө бэрхээр хүдэлжэ байһан механизаторнууд олон. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер нүхэр Галсанов хадалгада тааруулһан «СК-3» комбайнаар 7 үдэр соо 300 га таряа хадаһан байна. Энэ механизатор үшөө 100 га амяарлан хадаад, 500 гектарай баалнуудые суглуулан сохихо социалис уялга абанхай. Мүн эндэхи комбайнер Мүнхэ Базаров үдэр бүри даабарияа 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизатор Василий Соломинский 5 үдэр «ЖР-4,9» жаткаар 150 га таряа амяарлан хадаба.

Зүгөөр хуряалгын машинануудай бүтээсэ юрэнхы дээрэ хангалтагүй байна. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 7 жатка, 4 комбайнаар юһэн үдэрэй туршада 1500 га таряа хадаба. Энэнь машина бүридэ хубаабал, үдэрэй 14 гектар хүртэнэ. Эдэнэр үдэрэй 8 час бэшэ, харин 16—17 час ажаллана бшуу. Тиимэ хадаа ажалайнь бүтээсэ хоёр дахин ехэ байха ушартай бшуу.

Мүн иимэшүү ушар XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Хурамхаанай совхоздо үзэгдэнэ. Яахадаа хуряалгын машинануудай бүтээсэ иимэ бага байнаб гэхэдэ, энэ ушар элдэб шалтагаанһаа боложо, юрэ бусын һааталга, эбдэрэл тохёолдоно. Баргажанай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделени (начальнигынь нүхэр Кучумов, главна инженерынь нүхэр Пуховский) колхоз, совхозуудта хуряалгын техникые һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ гэжэ үнэн сэдьхэлһээ оролдоногүй.

Комбайнуудаар 2-дохи халаанда хүдэлхэ механизаторнууд байхагүй. Тиимэһээ үглөөдэрынь тэдэнэр ажалдаа ехээр оройтожо гарана. Жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо августын 24-дэ бага зэргэ бороогой ороходоор олохон комбайнернууд хэдэн арбаад километр газарта байһан гэртээ харишаһан юм. Тиигээд үглөөдэрынь ажалдаа хожомдожо гараа, үглөөнэй аяар 10 час боложо байхада комбайнуудаа ябуулаа.

Һүүлэй мэдээгээр управлениин ажахынууд 11 мянган га таряа амяарлан хадаад, тэрэнэйнгээ миил 1668 гектарыень суглуулан сохёо. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид баалаа суглуулжа, таряагаа сохижо захалаагүй байһаар.

УРГАСА ГЭЭГДЭЛДЭ ОРОХО ЁҺОГҮЙ

Хүнтэйн талаар ябаад, хуряалгын хүдэлмэри харахада, эндэхи механизаторнууд ажал хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандана гэжэ ойлгохоор. Ехэнхидээ таряан һайн шанартайгаар хуряагдана.

Тиихэдэ зарим механизаторнууд таряа хадажа ябахадаа, далан үлээнэ, полиин захые һайса абанагүй. Комбайнаар таряа амяарлан хадахадаа, баалаа комбайнай урдахи мөөрэй гаргаһан хонхор соо унагаадаг байна.

Илангаяа бригада бүхэндэ полиин хоорондохи харгы дээгүүр баал хаягданхай. Хэды шэнээн ехэ таряан гэшхэгдэжэ хосорно гээшэб? Теэд энэ гээлтые бригада бүхэндэ хаража болохо һэн. Эндэ харгын захаар «СК-3» комбайн ябуулжа, сэхэ хадахада ямаршье гээлтэ гарахагүй байгаа бшуу.

Гадна XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг зарим автомашинануудай кузов һайса заһагдаагүй, ороохоной гоожожо байхаар нүхэ һүбэтэй байна.

Мүн олохон ажахынуудта горох ехэ гээлтэдэ ороно. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо горохой гурбанай нэгэ хубинь шахуу гээгдээ гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Сагай хэды орой болоошье һаа, мүнөө болотор горох хуряагдажа дүүрээдүй байһаар.

Гадна, дээрэ дурдагдаһан ажахынуудта таряагаа дээгүүр хадаха баримтанууд үзэгдэнэ. Энэ ушарта таряанай залаанууд гээгдэлдэ ороходоо гадна, хэды ехэ һолоомон хосорно гээшэб.

Хэрбээ саашадаа таряа хуряалгые хурдадхажа, яаралтай хэмжээнүүдые абаагүй һаа, таряан айража унаха дээрээ хүрэнхэй. Илангаяа «СК-3» комбайнаар таряа амяарлан хадахада, ороохон ехээр гээгдэнэ.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

Даабаряа 150—160 процент

ХЯАГТА. Үргэн Ноёхоной полинууд дээрэ августын 15-һаа хойшо таряа хуряалгын хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Эндэ мүнөө 5030 гектар шэниисын тарилгаһаа нилээд ехэнь баал болгон унагаагдаа. Мүн мянга гаран гектар хатаһан баалнуудынь суглуулагдан сохигдоо.

Колхозой түрүү комбайнер Дамдин Будадоржиев «С-6» комбайнаар үдэрэй 14,5 га таряа хадаха даабаритай байһан аад, 20—25 гектар хүрэтэр хуряана. Мүн Чимит Ринчинов, Пурба Ринчинов, Гомбожап Рабданов гэгшэд «СК-3» комбайнаар хатаһан баалнуудые суглуулан сохихо зуураа, үдэр бүриингөө даабариие 150—160 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Тус колхозой шэниисын ургаса яһала һайн. Эндэ гектарай 13—15 центнер ороохон суглуулагдана. Энэнь механизаторнуудые ехэтэ урмашуулжа, таряа хуряалгаяа һайн шанартайгаар, богонихон болзорто дүүргэхэ ябадалда зоригжуулна.

С. Биликтуев,
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

Уялгаяа хахадлаа

МУХАР-ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Үйлэдбэриин управлениин ажахынуудта таряа хуряалга, гүрэндэ худалдалгын хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ үргэдэжэ байна. Илангаяа, Бэшүүр нютагай колхоз, совхозуудһаа шэнэ ургасын дээжэ—алтан шара шэниисэ ашаһан автомашинануудай Харланай пункт тээшэ субаханы үдэр, һүнишье таһалданагүй.

Жэшээлхэдэ, эндэхи Ждановай нэрэмжэтэ колхоз үдэр бүри 1200—1300 центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушаана. Тус артелиинхид богонихон болзорто бүхыдөө 10 мянган шахуу центнер эрхим шанартай таряа Эхэ орондоо үгөө гэхэ гү, али абаһан социалис уялгаяа хахадһаань үлүүлбэ. Колхоздо таряа амяарлан хадалга, хуряалгада 20 гаран агрегадууд үдэр һүнигүй шахуу хүдэлжэ, хамта мянга үлүүтэй гектарта таряа унагаагаад, нилээд ехэ газарта баал суглуулжа сохиһон байна.

— Ургаса хуряалгаяа түргэнөөр дүүргэжэ, гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа республика соогоо эгээн түрүүлэн хүсөөхэ зорилготой, бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлнэбди,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Юмсунов мэдүүлнэ.

М. Смолин.

1000 центнер тушаагдаба

ТАРБАГАТАЙ. (Телефоноор абтаба). Манай «8-ое Марта» колхозойхид таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгын хүдэлмэриие үдэр, час бүхэндэ эршэдхэжэ байна. Таряа хадаха, сохихынгоо хажуугаар гүрэндөө худалдалгые тэгшэ ябуулнабди. Августын 26-най байдалаар манай колхоз гүрэндөө 2000 центнер ороохо худалдаха социалис уялгынгаа хахадые дүүргэбэ. Иигэжэ абаһан уялгаяа болзорһоонь бүри урид дүүргэхэ аргатай болонобди.

В. Зайцев,
колхозой парторганизациин секретарь.

Үбһэ хуряалга дүүрээ

Түнхэнэй «Маяк» колхоз 800 шахуу гектар сабшалантай юм. Тэрэнээ сүм сабшажа, тармажа бухал болгоо. Һүүлшын бухалнууд һүрилэгдэжэ байна.

Үбһэ хуряалгын үедэ колхозой центрээрхин, нютагай алба хаагшад, үбгэд хүгшэд тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэдэн воскреснигүүдые эмхидхэһэн юм.

Колхозой счетовод Ринчин Жамбалов үбһэ хуряалгада һайн дураараа гаража, үбһэшэдэй нэгэ бригадые хүтэлбэрилөө. Тэрэнэй бригадада 141 гектар сабшалан даалгажа үгэһые хуу сабшажа, үбһыень һүрилөө. Тиигээд дүтынгөө бригадаархинай 60-аад гектар сабшалангай үбһэ ногоое хуряажа үгөө бшуу. Үбһэ абаха түсэбөөшье нүхэр Р. Жамбаловай бригада мүн лэ дүүргэһэн байна.

Манай селькор.

Н. С. Хрущев Брионида амарһаар

БРИОНИ, августын 27. ТАСС-ай корреспондентнүүд Д. Бочаров, И. Титов иигэжэ дамжуулна:

Н. С. Хрущев, Иосип Броз Тито һамгадтаяа «Подгорка» гэжэ яхтада үсэгэлдэр үдэшэ һуужа, Истрийскэ эрье шадарай үһан соогуур ябаһан байна. Тэдэнэр Лимскэ каналые хараа. Удаань «Подгорка» Ровини болон Поречье нютагуудай үзэсхэлэн һайхан эрьедэ дүтын үһан соогуур аалиханаар тамаран ябаа. Энэ үедэ эрье дээрэ байһан нютаг зон болон туристнууд хүндэтэ совет айлшаниие болон президент Титые хани халуунаар амаршалаа.

Брионидохи Сагаан Виллэдэ совет айлшадта зорюулагдан, Югославиин «Козара» гэжэ уран һайханай фильм харуулагдаа. Энэ фильм Москвада һая үнгэрһэн уласхоорондын III фестивалиин үедэ алтан шагналда хүртэһэн юм.

Брионидо Н. С. Хрущевой амаржа байһан тухай Югославиин түбэй газетэнүүд бэшэһэн зангаараа. «Борба» газетэ үсэгэлдэр эхилһэн хэлсээн тухай мэдээсэхэ зуураа, энэ хэлсээн хани халуун, үгэеэ хүсэдөөр ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө гэжэ онсолон тэмдэглэнэ.

Хүдөө ажахын асуудалнуудаар республиканска зүблөөн

КИЕВ, августын 27. (ТАСС). Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управленинүүдэй начальнигууд, парткомуудай секретарьнууд, инспекторнүүд-эмхидхэгшэд болон инспекторнүүд- парторганизаторнуудай республиканска зүблөөн мүнөөдэр эндэ нээгдээ. Украинын КП-гэй ЦК энэ зүблөө зарлаһан байна. Тэрэшэлэн партиин хүдөөгэй болон промышленна обкомуудай нэгэдэхи секретарьнууд, хүдөөгэй облгүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр, трестнүүд болон совхозуудай директорнүүд, республиканска организацинуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест зүблөөе нээгээ. Удаань хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ талаар түсэбүүд болон социалис уялгануудай ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай, малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлгэ, 1964 ондо үндэр ургаса абаха зорилгонууд тухай УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, УССР-эй Министрнүүдэй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министр Н. Т. Кальченко элидхэл хээ.

„Ородой шэди“ гэдэг кинофильм суурхана

Немец кинорежиссернууд Аннель, Андре Торндайк гэгшэдэй зохёоһон «Ородой шэди» гэдэг уран һайханай үнэн зүб ушар харуулһан гайхамшагта фильм июлиин 29-һээ Москвада, августын 5-һаа союзна республиканууддай ниислэлнүүдтэ харуулагдажа эхилээ.

Түрүүшын хорин үдэрэй туршада «Ородой шэди» гэдэг фильмые 16 миллион 440 мянган хүн хараа. Энэ фильм город, хүдөө һууринуудта харуулагдажа байна. (ТАСС).

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭНҮҮД
...ОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

...ФСР-эй Верховно ...дэй Президиумдэ

...СР-тэ ном хэблэдэг га..., полиграфи болон но...далдаа наймаа бүри ...р хүтэлбэрилдэг бо...орилгоор РСФСР-эй ...но Соведэй Президиум ...эй талаар РСФСР-эй ...рнүүдэй Соведэй гүрэ...итет байгуулаа.

...элэй талаар РСФСР-эй ...рнүүдэй Соведэй гү...комитедэй түрүүлэгшөөр Стукалин Борис Ивано... РСФСР-эй Верховно ...й Президиум томилоо.

...вада баталагдаһан ...орто шэнэ гүрэнүүдэй ...лэгшэд гар табиба

...рта, замбуулинай дай...үһан доро ядерна тур...уудые хорихо тухай до... гар табилга августын Москвада үргэлжэлүү...н байна.

...ериһээ Францида бай...шэн сайд Джозеф Дад... Лоуренс, Мароккоһоо ...тэ байдаг элшэн сайд ...кебир эль Фасси ...нгөө правительства...зүгһөө договорто гар ...

...устын 27-ной байдалаар ...да 73 ороной этигэмжэ...договорто гар табиһан ...

(ТАСС).

АЙЛШАДНАЙ УЛААН-ҮДЭТЭЙ ТАНИЛСАНА

* *

Социалис оронуудай ажалшад зунайнгаа амаралтые зохид һайнаар үнгэргэхын тула холын аяншалгада ябажа, курортнуудта ошожо амардаг, сэнгэдэг болонхой.

МНР-эй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд амаралтынгаа үедэ Буряадай облпрофсоведэй уряалаар уржадэр манайда ерээ. Хүндэтэ айлшаднай түрүүшынгээ үдэр Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй цехүүдээр ябажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаба.

Зураг дээрэ: МНР-эй Сэлэнгын аймагай бүлэг аяншалагшад ЛВРЗ-гэй механическа цех соо хөөрэлдэжэ байна.

Энээн тухай мэдээсэл дүрбэдэхи хуудаһанда уншагты.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй 10 жэлэй ойе угтуулан

ИЛАЛТА, АМЖАЛТЫН ТОДОРХОЙ ЗАМ

1961 оной зун нүхэр Н. С. Хрущев Кубаниин солото звеньевод Владимир Светличныи свёкло таридаг плантаци дээрэ ерэһэн байгаа. Тэрэнэй звено нэгэ центнер саахарай свекло ургуулан абахын тула ойролдоо 12 минута гаргашалдаг байба.

— Альгаа ташан нүхэр Светличные амаршалая,—гээд Никита Сергеевич, ажалай баатарта хандан иигэжэ мэдүүлээ һэн:—ажалай бага хүшэ хүлһэ гаргаад, Эхэ орондоо ехээр продукци үгэхэ талаар арадай ажахын тон шухала асуудал Та шадамар бэрхээр шиидхэнэ гээшэт. Энэтнай ерээдүй тээшэ, элбэг дэлбэг эдеэ хоол тээшэ, коммунис общество тээшэ зориһон ехэ зам болоно.

Ерээдүй тээшэ зориһон зам... Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар ерээдүй тээшэ зориһон зам нээхэһээ ондоо хүндэтэй зол байха аал! Имагтал ажалай бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлһэнэйнгээ ашаар коммунизм илалта туйлажа шадаха, капитализмые илаха байһан тухай В. И. Ленинэй заабарине бидэнэр мартадаггүйбди.

Ерээдүй тээшэ зориһон зам... Энэ зам мэнэ һаяхан хангил хадын нариихан жэрэм харгыдал бэрхэшээлтэй һэн. Тэрэ харгыгаар дабшахада гансахан бэрхэшээл тохёолдохо бэшэ, харин элдэб ехэ гээлтэ, гаргашада орохо саг ерэдэг һэн. Мүнөөдэр тэрэ замнай коммунизм тээшэ зориһон үргэн дардам харгы болонхой. Энэ харгыгаар үнэн сэхэ ажалай түрүүшын баатарнуудай хойноһоо дахан, коммунизмда бүхы һүлдэ зүрхөөрөө этигэһэн мянга түмэн зон урагшаа дабшана. Оло мянган зоной энэ урасхал соо һүүлшын арбан жэлэй үедэ түрүү зэргэдэ гараһан хүнүүд диилэнхи олонхинь болоно гээшэ. Арад зоной зохёон байгуулха хүсэ шадалые хаажа байһан нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэлгын үеые һанаад үзэхэдэ, үнгэрһэн арбан жэлэй тэрэ үеынхиһээ онсо илгардаг байһаниинь гайхалтайшье бэшэл даа.

1953 оной сентябриин Пленумэй урда тээ, арбан жэлэй саада тээ хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгэй ямар эмхидхэлтэй байһанине бидэнэр үшөө мартаагүйбди. Хүдөө ажахын продуктнуудай сэн тушаа Сталинай захирһан политика ороохо таряа, мяха болон бусад продуктнуудые элбэг ехээр абалгада хүдөө нютагуудай ажалшадай материальна урмашуулгые муудхааһан байна. Колхозууд болон колхознигууд тон багахан олзо доходтой байһан гээшэ. Хүдөө нютагууднай мэргэжэлтэдээр, техникээр тон муу хангагдадаг байһан. Энээн дээрэһээ хүдөө ажахымнай зарим һалбаринууд ойролдоошье хүгжэхэеэ болишоһон байгаа. 1953 ондо орон доторнай ойролдоо таба миллиард пүүд таряан абтаһан байха юм.

Энэ тон бэрхэшээлтэй, угаа хүндэ хүшэр үедэ КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленум зарлагдаһан байна. Пленум дээрэ СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай Никита Сергеевич Хрущевой хэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ. Элидхэл соогоо нүхэр Хрущев иигэжэ хэлээ һэн: «...Эхэ оромнай жэл ерэхэ бүри баяжана, ажалшадаймнай ажана байдал һайжарна, энээнтэй хамта хүдөө ажахыда бүри ехэ эрилтэ табигдана.

Гэхэтэй хамта, социалис хүдөө ажахын хүгжэлтэ промышленностиин хүгжэлтэһөө, хүн зоной хэрэглэмжын ургалтаһаа яаха аргагүй гээгдэжэ ябана. 1940 онһоо 1952 он болотор промышленна продукци үйлэдбэрилгын 2,3 дахин дээшэлээд байхада, хүдөө ажахын валовой продукци абалга (сасуулагдамал сэнгээр) ойролдоо 10 процентээр ургаа».

КПСС-эй ЦК-гай Пленум хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэдэ байһан алдуу болон дутагдалнуудые шангаар шүүмжэлжэ, тэрэниие шууд түргөөр хүгжөөхэ научна баримтатай программа зохёоһон гээшэ. Партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд соо энэ программа саашадаа хүгжэн хубилгагдаа. КПСС-эй XXII съезд шэнэ Программа соогоо ерээдүйн 20 жэлдэ хүдөө ажахын гол хүгжэлтые, тиихэдэ ЦК-гай мартын, ноябриин Пленумүүд тэрэнэй хүгжэлтые мүнөө үеын эрхэ байдалда тааралдуулан тодорхойлһон байна.

Үнгэрһэн арбан жэл соо хүдөө ажахымнай валовой продукци 67 процентээр дээшэлээ. Дунда зэргээр валовой продукциин нэгэ жэлэйнь ургалта 6,7 процент болоо. Тиихэдэ тэрэнэй урда тээхи табан жэл соо нэгэ жэлэй туршада арай шамай 2 процент болодог, зарим һалбаринуудта бүри доошоошье байдаг бэлэй. Арбан жэлэй туршада таряанай талмай 60,2 миллион гектараар дээшэлээ. Тиихэдэ 1918 онһоо 1952 он болотор таряа тарилга 37,5 миллион гектар хүрэтэр ургадхагдаһан байха юм. 1962 ондо орон доторнай ороохо таряа ургуулга юһэ миллиард пүүд хүрэтэр дээшэлүүлэгдэжэ, 1953 оной хэмжээһээ хоёр дахин шахуугаар дээшэлээ. Энэ үе соо мяха абалга 5,8 миллион тонноһоо 9,4 миллион тонно, һүн — 36,5 миллион тонноһоо 61,2 миллион тонно хүрэтэр дээшэлээ. Хартаабха, овощ, саахарай свёкло, хлопок, лён тарилга ехээр дээшэлүүлэгдэжэ. Мүн хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ баһал дээшэлһэн байна.

Эдэ бүгэдэ гайтай ехэ амжалта болоно. Тэрэниие туйлаха хэрэгтэ хүдөө ажахымнай түрүүшүүл өөһэдынгөө ажалай горитойхон хубитые оруулалсаа. Тэдэнэр өөһэдынгөө шэн зоригто ажалай жэшээгээр хүдөөгэй бүхы хүн зондо нүлөөлжэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин хэмжээе дунда зэргээр дээшэлүүлгэдэ нилээд туһалһан байна.

Түрүүшүүлэй туйлалтанууд мүнөө үедэ харшье шухала байгаа һаа, ерээдүйдэ бүри ехэ удха шанартай байха болоно. КПСС-эй шэнэ Программа 20 жэл соо ороохото ургамалнуудай ургасые хоёр дахин дээшэлүүлхэ, мяха абалгые — дурбэ шахуу дахин, һү һаалгые — гурба шахуу дахин, тиихэдэ хүдөө ажахы дээрэ ажалай бүтээсые — 5—6 дахин дээшэлүүлхээр хараална.

Эдэ зорилгонууд хэрэ бэрхэшээлтэй гээшэб? Тиимэшье бэлэхэн бэшэл даа. Гэбэшье совет хүнүүд тэдэ түсэбүүдэй дүүргэгдэхэ байһанда маргаанагүй. Яахадаа маргаанагүйб гэхэдэ, коммунис ажалай «замай залууршадай» туйлаһан толотомо амжалта мүнөөдэр харагдажа байна. Тэдэнэр ерээдүйн хорин жэлэй эсэстэ туйлагдахаар хараалагдаһан хэмжээе ахин гаража ябана бшуу.

Үнөөхи нүхэр Светличныигээ ажалай дүй дүршэлые дахин харааад үзэе. Тэрэнэй звено саахарай свеклоһоо гадна, намарай шэниисэ, горох ургуулдаг юм. Эдэ ургамалнууд звеногойхидой ажалай гол һалбари бэшэшье һаа, гектарай 40—45 центнер шэниисэ, 30 центнер горох абтана. Иимэ ургаса 1980 ондо хараалагдаһан хэмжээнһээ хоёр дахин шахуу ехэ болонол!

Этигэдэггүй заримашуул иигэжэ хэлэжэ болохо: гансахан звенодо иимэ амжалта туйлагдаха, харин колхоз гү, али совхозой тарилгын бүхы талмай дээрэ хэр туйлагдахал бэ? Энэ асуудалай харюуда үндэр баян ургаса абаһан хэдэн зуун ажахынуудые нэрлэхэдэ болохо. Жэшээнь, Краснодарай хизаарай «Кубань» совхоз 1962 ондо таряанайнгаа тон ехэ талмайн га бүриһөө 40 центнер намарай шэниисын ургаса абаа һэн.

Мал ажал дээрэшье түрүүшүүл һүүлшын арбан жэлэй туршада толотомо амжалтануудые туйлаа. Ростовско областиин «Пролетарская диктатура» совхозой гахайшан Г. Плотниковой нэрэ орон доторнай алдар суутай болонхой. Нёдондо жэлдэ тэрэ бүхы дээрээ 4145 центнер шэгнүүртэй 1600 толгой гахай шахан таргалуулаа. Центнер шэгнүүртэнь солото гахайшан ойролдоо нэгэ хүнэй хүдэлхэ 0,15 үдэр гаргашалаа.

Гомельско үйлэдбэриин управлениин «Победа» колхоздо арбан жэлэй саада тээ ойролдоо 78 үнеэд — эдлэлгын газарай 100 гектар бүридэ 4 толгой байһан юм. Нёдондо жэлдэ эндэ эдлэлгын газарай 100 гектар бүридэ 23 үнеэтэй болоожо, 100 га бүридэ 553,5 центнер һүн һаагдаа. Элдүүрилэгдэдэг газарайнь 100 га бүридэ 58,2 центнер мяхан абтаа.

Хүдөө ажахы дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури юун болоноб гэхэдэ, хүдөө ажахые саашадань онъһожоруулха, зон бүхэнэй эрхэ байдалые хараадаа абан, комплексно механизаци үргэнөөр хэрэглэхэ ба үндэр бүтээсэ туйлаха машинануудые олоор хэрэглэхэ шухала. Жэл ерэхэ бүри хүдөө нютагуудта машина, трактор улам олоор эльгээхэ хэмжээ партимнай абанхай. Хэрбээ 1953 ондо хүдөө ажахыда 744 мянган трактор байгаа һаа, 1962 оной эсэстэ 1346 мянга болоод байгаа. Комбайнуудай парк арбан жэл соо 64 процентээр олошоржо.

Хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые комплексноор онъһожоруулхын түлөө тэмсэл хүдөөгэй зоной хараа үзөөгүй элдэб шэнэ машинануудые бүтээхэ эрилтэ табиһан байна. Үнгэрһэн жэлдэ хуушарһан 160 түхэлэй машинануудай орондо 640 ондоо шэнэ машинанууд бүтээн гаргагдаа. Энэ жэлдэ үшөө 100 шахуу шэнэ түхэлэй машинанууд шалгалта гарана, саахарай свекло, кукуруза, бобово ургамалнуудые тариха, хуряаха машинанууд олоор бүтээгдэнэ.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин үргэн дэлисэ — томодхогдоһон колхозууд, шэнэ газарай совхозууд — хүсэ ехэтэй трактор машинануудые бүтээхэ эрилтэ табяа. Ленинградай Кировэй нэрэмжэтэ завод 220 мориной хүсэтэй тракторнуудые гаргажа эхилэнхэй. Түргэн ябасатай иимэ нэгэ трактор 15 хүсэтэй 7 трактор һэлгэхэ аргатай. Бүхы орон дотор абажа үзэхэ болоо һаа, иимэ техникэ хэдэ миллион хүниие бар хүсэнэй ажалһаа сүлөөлжэ, ондоо хүдэлмэридэ табиха арга олгохо бшуу. Мал ажалай талаар үнеэ һаадаг «ёлочкын» һүүлээр үдэр соо хэдэн зуун үнеэ һаадаг «карусель» гэжэ шэнэ түхеэрэлгэ бии болоо.

Хүдөө ажахыда хими үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ партимнай тон ехэ анхарал хандуулна. Арбан жэлэй саада тээ орон доторнай минеральна үтэгжүүлгэ даншье багаар үйлэдбэрилэгдэдэг байһан. Энэ жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэ, үйлэдбэрилгэ 20 миллион тонно, долоон жэлэй эсэс хүрэтэр—35, хорин жэл үнгэрөөд байхада — 125 — 135 миллион тонно хүрэтэр дэ... лэхэ байна. Онъһожоруул... мизацитай хамта наукын... түрүүн мичуринскэ биол... лалтанууд хүдөө ажахыда... хэрэглэгдэнэ.

Промышленна, хүдөө а... лэдбэриин саашанхи ... ашаар бүхы арад зоной, ... колхозно таряашадай ажа... улам һайжарна. Һүүлшын ... туршада колхознигуудай ... зо доход 39 процент дээ... дөө нютагуудта эд бараа ... ехээр үргэдэнэ, колхознигу... гэй интеллигенци үнгэрһэ... соо 6 миллион шахуу гэр... гоёор хубсалдаг, һайнаар ... түрүү соёл культурата... байна.

Мүнөө үеын хүдөө то... ниитын шэнэ харилсаанай ... жо байһан ушар колхозно... далай олон жэшээ дээрэһ... дана. Илангаяа түрүү ажа... экономическа талаараа ... ажахынуудта туһалха ушар... но. Иигэжэ коммунис ё... бэедэ харилсан туһалалса... скэ областьдо үргэнөөр дэ...

Гээгдэлдэ ороһон ажа... түрүүшүүлэй зэргэдэ гарат... ха талаар дэлгэрһэн үүсхэ... хаанагүй дэмжэмээр. Ажа... бөөр хүтэлбэрилхэ, газар... ехэтэйгээр хэрэглэхэ, нау... лалта, түрүү дүй дүршэл... нэбтэрүүлхэ талаар гээгдэ... ажахынуудта туһалха тон... Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын... риие саашадань хүгжөөхэ... арга боломжо мүн.

Хүдөө ажахые эрид шуу... хэ, тусхайлан хэлэбэл, баяя... лаг болохо шэнэ газар э... талаар КПСС-эй ЦК-гай с... Пленумэй шиидхэбэринүүд... лүүлгээр партимнай, ... арадаймнай туйлаһан амж... хабтар ехэ. Социалис тар... мал ажалые хүгжөөхэ ... нуудаар партиин ЦК-гай ... гамда эсэргүүсэжэ, бута ... һан, партида харша бүл... буруу замда ороһоние с... даймнай туйлаһан амж... үшөө дахин гэршэлнэ.

КПСС-эй XXII съездын ... болоһон партиин ЦК-гай ... ноябриин, июниин Пленум... дынгөө шиидхэбэринүүд со... ажахые хүгжөөхэ, хүдөө н... ажалшадые коммунис ёһо... жүүлгын туйлай ехэ удха ... зорилгонуудые табиһан ба... Пленумүүдэй шиидхэбэрин... жалтатайгаар бэелүүлгэ ха... ажахыгаа хүгжөөн һа... тэмсэлдэ совет арадай шэн... болохо байна.

Г. Об...

АЛТАЙН ХАЗААР. Үнеэн бүриһөө үдэр бүхэндэ пүүд һү һаахын түлөө хизаар дотор дэлгэрһэн мүрысөөе Бийскэ үйлэдбэриин управлениин «Лесной» совхозой коммунис ажалай фермын коллектив үүсхэһэн байгаа. Хизаарай эрхим һаалишан Матрена Самойленко өөрынгөө уялгые түрүүлжэ дүүргээ. Даадаг үнеэн бүриһөө дунда зэргээр сүүдхэдээ 18 килограмм һү тэрэ һаана. Тэрэнэй һүүлээр һаалишад Людмила Соболева, Анна Сапегина, Евдокия Терехова гэгшэд уялгаая дүүргээ. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): «Лесной» совхозой коммунис ажалай фермын түрүү һаалишад Людмила Соболева, Анна Сапечина, Евдокия Терехова, Матрена Самойленко.

ТАСС-ай фотохронико.

Зураглал ҮНЭН СЭДЬХЭЛҺЭЭ ОРОЛДООД БАЙХАДАА...

—...Гутайн фермын һаалишан Гармасу Санжиевна Сандакова эрхим ажалаараа олоной дундаһаа онсо шалгаранхай,—гэжэ Бэшүүрэй совхозой парткомой секретарь Доржо Дылгырович Гомбоев хөөрэнэ. — Энэ эхэнэр ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, тэрээндээ дүйтэй хүн. Гармасу Санжиевна ходол урагшаа тэгүүлдэг, туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, хүдэлмэрөө үшөө һайнаар ябуулха гэжэ оролдодог. Мүнөөнэй хүн бүхэн тиимэл байха ёһотой ха юм даа.

Тэрэнэй хүдэлдэг фермынхид коммунис ажалай бригадын үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энээндэнь Гармасу Санжиевнагай хубита бии гээшэ...

Ажал хэрэгтээ дуратай хүн тухай парторгын хөөрэхые шагнажа һуухада ехэ зохид байгаа һэн. Доржо Дылгыровичэй хөөрөөе шагнаан байхадаа, апрелиин нэгэ үдэр Гутайн фермэ дээрэ һаалишан Сандаковатай уулзаһанаа һанабаб.

Хүйтэн, халуунда ябажа, хүрин улаан болоһон шюур. Багаһаа хойшо ажал хэжэ һураһан шүрбэһэлиг гарнууд. Үрин дулаахан энеэбхилгэ... Өөрынгөө ажал тухай хөөрэжэ үгэхыень тэрэниие гүйбаб.

— Юу хөөрэхэбиб даа?— гээд Гармасу харюусана. — Бусадтал адли юрын һаалишан ха юм биб. Фермэ дээрэ үниинэй хүдэлжэ байһан зонтой хөөрэлдөө һаатнай, танда зохид бэшэ гү?

— Тиихэдээ та эндэ һаянай хүдэлжэ байна гүт?

— Ойролдоол гурбан жэл.

— Энээнһээ урда тээ хаана ажалладаг байгаабта?

— Хонишодой бригадада.

— Хэды жэл тэндэ хүдэлөөбта?

— Арбан хоёр жэл шахуу.

— Мал дээрэ үниинэй хүдэлжэ байгаа хүн хаямта.

Гармасу Санжиевна харюугай орондо урдаһаам энеэбхилнэ. Тиин үнеэдээ һаажа дүүргэһэнэй һүүлээр хүнэгүүдээ таг дээрэ табяад, гараа аршаба. Миин байжа һураагүй гарнуудынь ажал лэ бэдэрнэ хэбэртэй: тэдэнээ хэхэ газараа оложо ядана. Угаагаад табиһан хүнэгүүдээ ошожо заһана, һүүриһаань һэлгэнэ, биишыхан столой хажууда зогсожо, һааргдаһан һүнэй үдэр бүриин дүнгүүдэй бэшэгдэжэ байдаг дэбтэр нээнэ. Ажалай үдэрэй иимэ түргөөр дүүрэһэндэ нүхэр Сандакова балайшье баярлаагүй хэбэртэй.

Һаалиин гэрһээ малшадтай суугтаа гарабабди. Газаа хэн жэн. Гансал хабарай хара далхин үлеэнэ. Тэнгэридэ түрүүшын одод анив-онив гэлдэбэ.

— Иигэжэ хүдэлөөд лэ байдаг зомди даа, гэнэ Гармасу Санжиевна. — Гурбан жэл соо нэгэ харгыгаар ябажа, нэгэл ажалаа хэжэ байнаб. Үнэн юумэ үнөөрөө, сэхыень хэлэхэдэ, зарим хүнүүд һаалишанай ажалые юумэндэ бододоггүй. Харин намда һаалишанаар хүдэлхэ гээшэ амиды жаргал гэжэ һанагдадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2190 литр һү һаагаа һэм. Намайе бэеэ магтажа байна гэжэ бү һанагты. Хэһэн, туйлаһан амжалтаараа омгорхон ябаха, һайрхаха гэжэ һанаагүйб. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 литр һү һааха зорилго табинхайб. Энээнээ заатагүй дүүргэхэ ёһотойб. Намайе Коммунис партиин гэшүүндэ кандидадаар абанхай. Энэ хүндэтэй найдабариень ажалаараа харюулха байхаб.

...—Гармасу Санжиевна Сандакова манай совхозой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм,—гэжэ Доржо Дылгырович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Харин һү һаалиин талаар түрүү зэргэ барижа ябадаг хүн гэжэ хэлэхэ эрхэтэйб. Бусад һаалишад энээнһээ ажалай жэшээ абана. Нүхэр Сандакова амяа хараад ябадаг бэшэ, харин бусад һаалишадаа түрүү зэргэдэ гаргажа шадаха хүн гэжэ бидэ сэгнэдэг, найдадагбди. Хэрбээ тэрээн тухай бэшэхэ гээ һаа, һаалишан Сандакова ажал хэрэгтээ дуратай, өөрынгөө харюусалгые мэдэрдэг, совхозой түрүү хүнүүдэй нэгэн гэжэ тэмдэглээрэйгты. Мүнөө жэлэй эхилһэнһээ хойшо Гармасу Санжиевна үнеэн бүриһөө 1400 литр һү һаагаад байна,—гэжэ Доржо Дылгырович хөөрөөгөө дүүргэнэ.

Л.-Д. Гомбоев.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

Һанаа амар һууха саг бэшэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

ТАРЯА ТУШААЛГА НОБШОРНО

Баалда хэбтэһэн тарьяе суглуулан сохихо хүдэлмэридэ колхоз, совхозуудай комбайнууд мүнөө хүрэтэр бүхыдөө табигдаагүй байһаар. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, ажахынуудта автомашинануудай дуталдаһанһаа дулдыдана.

Баргажанай аймгүйсэдкомой, хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой шиидхэбэриин ёһоор аймагай элдэб эмхи зургаануудһаа олохон автомашинанууд таряа зөөлгэдэ табигдаха ёһотой аад, мүнөө хүрэтэр тэдэнэй олониинь ошоогүй байһаар. Нүгөө талаарнь абаад харабал, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ондоо тээһээ машина ерэхэ юм гэжэ найдаад, өөһэдынгөө автомашинануудые энэ шухала кампанида бэлдээгүй байшоо. Баримталан хэлэбэл, Дэрээнэй совхоз 55 ашаанай автомашинатай. Тэд тэдэнэй миил 16-ниинь таряа зөөлгэдэ хабаадуулагдана.

Тоог дээрэ ороһон таряа сэбэрлэхэ, удаан хэбтүүлэнгүй гүрэндэ тушааха хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнэ. Августын 25-най байдалаар 10 гара мянган центнер ороохон сохигдожо, тоог дээрэ ороод байхадань, тэрэнэй миил 10-аад хубинь гэхэ гү, али бүхыдөө 2 мянган центнер таряан тушаагдаа. Тэрэ тоодо Хурамхаанай совхоз мянган центнер, Баргажанай совхоз 189 центнер, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 528 центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байна.

Тарьянай тоог дээрэхи хүдэлмэриие хоёр халаанда эмхидхэхэ хэмжээнэй абтаагүйһөө таряан ехээр сугларжа, удаан хэбтэнэ. Жэшээнь, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тоог дээрэ 4 мянган центнер таряан сэбэрлэгдээгүй байһаар. Теэд эндэхи тоог дээрэхи хүдэлмэри нэгэ халаанда эмхидхэгдэнэ.

ХҮН БҮХЭНЭЙ ЗОРИГ БАДАРУУЛХА

Колхоз, совхозой парторганизацинууд механизаторнуудай урма зоригые бадаруулха талаар ехэ оролдолго гаргаһан байна. Хуряалгын түрүү агрегадуудта дамжуулгын Улаан вымпел барюулагдана, полевой стануудта дүн гаргалгын самбар, дайшалхы хуудаһануудые хаража болоно.

Механизаторнуудай байха байра түхеэрэгдэнхэй. Поли дээрэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ халуун эдеэн абаашагдажа үгтэнэ.

Городһоо туһалхаяа ерэһэн хүнүүдтэ мүн лэ анхаралтайгаар хандана. Тиигэбэшье зарим газарта эдэ шухала асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандаһан баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа байһан хүдэлмэришэд «дүрэнхэй хилээмэн үгтэнэ» гэжэ гомдоно. Мүн эндэ байра байдалынь бирагүй.

Хүдөөгэй үйлэдбэриин партком ажахы бүхэндэ партийна эмхидхэлшэдые эльгээһэн байгаа. Энэнь тон һайшаалтай хэрэг. Хэды тиимэ байбашье, политическэ хүдэлмэри үшөөл һанаһанда хүрэжэ ябуулагданагүй. Илангаяа хуряалга дээрэ гээлтэ гаргагшадта шанга эрилтэ табигданагүй. Полевой стануудта лекци, хөөрэлдөөнүүд үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ. Харуулан ойлгуулха зүйлнүүд хомор.

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо мүнөө хүрэтэр комбайнер, машинист бүхэн социалис уялга абаагүй байһаар.

**

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин ажахынууд эдэ бүхы дутагдалнуудаа дары түргэн усадхажа, таряагаа саг болзор сооһь хуряажа абаха арга боломжотой. Имагтал ажалай эмхидхэл һайжаруулха, хуряалга дээрээ түрүү оноол арга үргэнөөр хэрэглэхэ шухала болоод байна. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һанаа амархан һуухаяа болижо, хуряалгын хүдэлмэриие шадабаритайгаар хүтэлбэрилхэ уялгатай.

Б. Гылыков,
манай тусхай корр.

8 ҺАРЫН ТҮСЭБ СҮМ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Зүүн-Сибириин экономическа районой промышленность валовой продукци гаргаха 8 һарынгаа түсэб августын 23-да дүүргээд, мүнөө сентябриин түсэбөөр ажаллажа байна. Совнархозой мяханай промышленностиин, целлюлозно-саарһанай, мебельнэ, модо болбосоруулха промышленностиин управленинүүдэй, «Востсибуголь» комбинадай предприятинууд хамагһаа түрүүлэн 8 һарын түсэб дүүргэһэн байна.

«Черемховуголь» трестын Восточный, Храмцовский гэжэ уурхайнууд, «Забайкалуголь» трестын «Объединенная» гэжэ шахта, «Кукульбейский», «Тигнинский» гэһэн уурхайнууд, «Большой Северный», «Слюдянка» руднигууд болон бусад эрхим амжалта туйлаба.

Экономическа районой ой модоной промышленностиин предприятинууд һайнаар ажаллаа. Большереченскэ, Костинско, Кежемскэ, Баргажанай, Бадын, Хуртэйн леспромхозууд, Улаан-Үдын, Чуйска, Тулутойн модоной комбинадууд 8 һарын түсэб15 ... уридшалаа.

Бирюсинскэ, Тулунай гидролизно, Карл ... нэрэмжэтэ Черемховой машина бүтээлгын, ... станок бүтээлгын заводууд, Галуута Нуурай ... фабрика, Сүхын арһанай завод болон бусад се... түсэбөөр ажаллаһаар үнинэй.

Экономическа райондо 8 һарын түсэбһөө ... 500-гаад мянган тонно нүүрһэ малтагдаха, ха... лион шахуу кубометр модо бэлдэгдэхэ, мүн ... ехэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилэгдэхэ. ...

Тэрэшэлэн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, пр... үнэ сэн хямдаруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэ... һэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, пром... үйлэдбэриин хэмжээн 10 процентээр ехэ бол...

Ажалай эршэ шангадана

СЕНТЯБРИИН ТҮСЭБ ДҮҮРГҮҮТЭЙ

Букачачи руднигай шахтёрнууд нүүрһэ малтаха 8 һарынгаа түсэб августын 20-до 31 мянган тонноор үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө эндэхи горнягууд сентябрь һарынгаа түсэб дүүргэхэеэ байна.

ЭГЭЭН ТҮРҮҮЛЭН

Шилкэ станциин вагонно депогой коллектив область соогоо эгээн түрүүлэн коммунис ажалай предприятиин нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсоһонһоо хойшо ажалай журам эбдэхэ ушар 7 дахин үсөөрөө, үдэшын һургуулида, заочноор һуралсагшадай тоо 4 дахин олошороо,—гэжэ депогой мастер Лисичников хэлэнэ. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ, продукциин үнэ сэн хямдараа.

11 ҮДЭРТЭ

Шэтын областиин промышленна предприятинууд 1963 ондо, 1913 онойхитой сасуулбал, 34 дахин ехэ продукци үгөөд байна. Мүнөө революциин урда тээ жэлэй туршада үйлэдбэрилэгдэдэг хэмжээнэй продукци 11 үдэрэй туршада бүтээгдэнэ.

АРБАҺАА ХОЛО ДЭЭШЭЛБЭ

1913 ондо Забайкалиин шахтёрнууд 281 мянган тонно нүүрһэ малтаһан байбал, мүнөө областиин шахта, руднигууд жэлдээ 3.500.000 тонно нүүрһэ абана.

«Забайкальский рабочий» газетэһээ.

1966 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

«Черемховуголь» трестын центральна механическа мастерскойн коллектив байгша ондо һайнаар ажаллана. Тэдэнэр 8 һарын түсэб августын 10-да дүүргээ юм. Ажалайнь бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 8 процентээр дээшэлжэ, 63 мянган түхэриг алмагдаба. Эндэ үйлэдбэриин түрүүшүүл олон. 25 хүдэлмэришэд 1966 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Мастерскойн гаргадаг продукци ганса Эрхүүгэй бэшэ, мүн Буряадай АССР-эй, Шэтын областиин предприятинуудта эльгээгдэнэ. Эндэхид жэлэйнгээ түсэб декабриин 5 болотор дүүргэхээр шиидэбэ.

ГРАФИГҺАА ТҮРҮҮЛНЭ

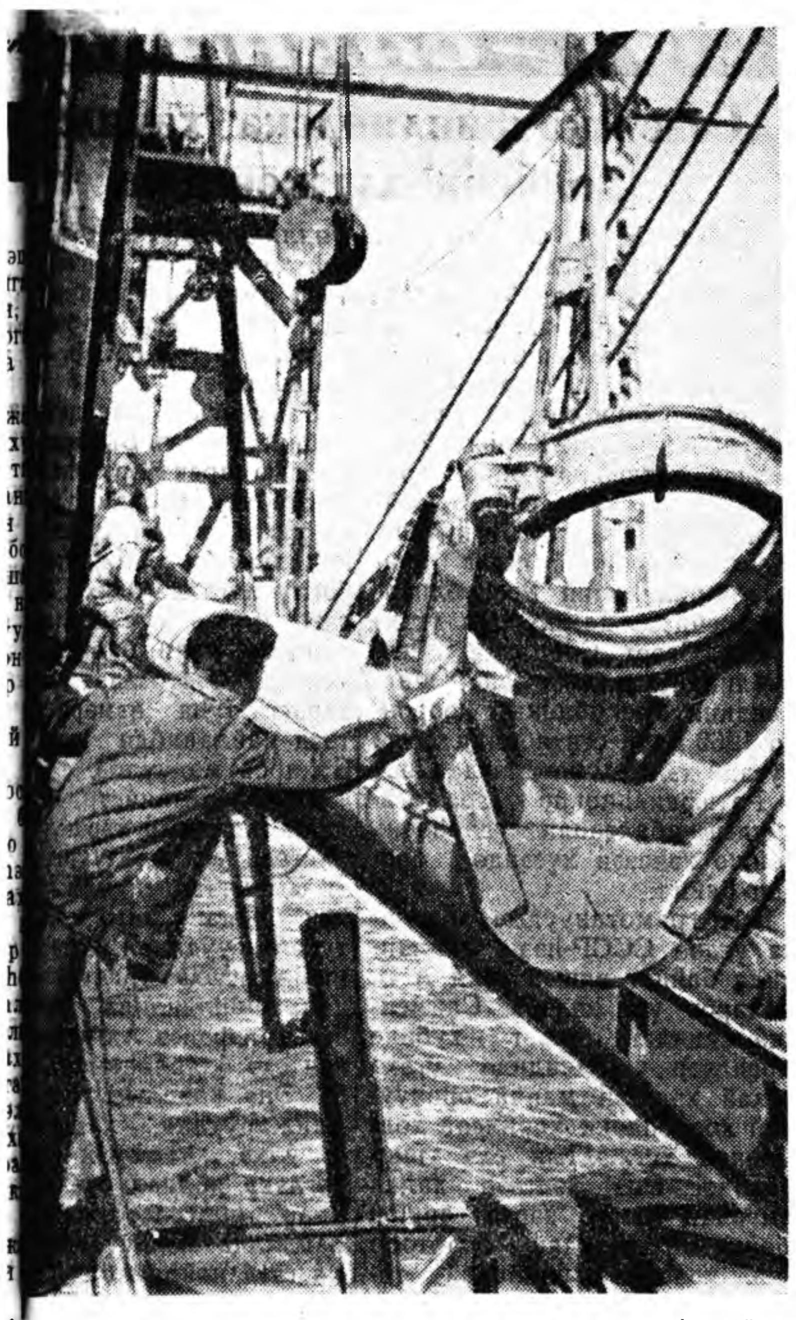
Зима станциин поезд бүридхэгшэ Федор Павлович Вороновой хүтэлбэ... маневрово тепловозой ... лексно бригада оролд... ажалай эрхим жэшэ... руулна. Эдэнэр поезд... саг болзортонь бүри... графигһаа түрүүн яб... Бригадын ажалай б... 109.5 процент болоно...

ҺОНИРХОЛТОЙ УУЛЗАЛГА

Эрхүүгэй станок бү... завод дээрэ 22 брига... участок, техническэ ... 176 хүдэлмэришэд, ... нерно-техническэ хү... рилэгшэд коммунис а... нэрэ зэргэтэй болохын ... мүрысөөндэ орол... Бригадир А. Жилкин... тэлбэрилдэг хэб... Дмитрий Кокоуровай ... токарьнуудай бригад... та, үйлэдбэриин 88 ... шүүлдэ, энэ хүндэтэ... зэргэ олгогдонхой.

Коммунис ажалай ... сөөндэ хабаадагшада... водской слёт һаяхан ... Завод дээрэ үнинэй ... жэ, эрхим ажалаара... даршаһан хүдэлмэ... эндэ ажаллахаар ерэ... луушуул слёт дээрэ ... жа, һонирхолтой ... дөөн болоо.

«Восточно-Сиб... правда» газет...

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ ... Нефть малтан абадаг ... мышленность Азербайджанай Совет Социалис ... публикын арадай ажахуйн шухала һалбаринуудай ... юм. Эндэ Каспиин ... йн оёорые үрөмдэжэ ..., ябаха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэдэг. Үһанай оёорһоо нефть малтан абахын тулада далай руу эстакаданууд табигдажал байдаг. Зураг дээрэ: далай руу гүнзэгырэн ороһон шэнэ эстакаданууд баригдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭДЭНЭРҺЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ

1963 ондо хурьга түлжүүлгээр хонишодой мүрысөөнэй дүн республикын Министрнүүдэй Совет хаража үзөөд, иимэ хонишодые мүрысөөндэ илаһан дээрэ тооложо, «1963 оной республикын эрхим хонишон» гэһэн нэрэ зэргэ, мүн мүнгэн шангуудые иимэнүүд нүхэдтэ олгохо гэжэ тогтообо.

150 ТҮХЭРИГЭЙ НЭГЭДЭХИ ШАН:

Цыремпилова Гомбо-Цырен Гончиковнада,—Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой хонишон. 733 ехэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 105 хурьга түлжүүлбэ.

Морозов Василий Григорьевичто—Зэдын үйлэдбэриин управлениин Ториин совхозой хонишон. 713 хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 105 хурьга түлжүүлбэ.

Дуринов Даши-Цырен Дондоповичто—Зэдын үйлэдбэриин управлениин Борьёогой совхозой хонишон. 750 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 102 хурьга түлжүүлбэ.

100 ТҮХЭРИГЭЙ ХОЁРДОХИ ШАН:

Мясников Михаил Егоровичто—Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхозой хонишон. 522 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 104 хурьга түлжүүлбэ.

Цыремпилова Шапсамаа Ламожаповнада — Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марсын нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 547 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 103 хурьга түлжүүлбэ.

Рычков Иннокентий Павловичта—Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 659 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 102 хурьга түлжүүлбэ.

1963 ондо хурьга түлжүүлгээр хонишодой мүрысөөнэй дүн тухай

Нес·ров Елистрат Борисовичта—Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозой хонишон. 569 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 101 хурьга түлжүүлбэ.

Аносов Антон Николаевичта—Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 530 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 100 хурьга түлжүүлээ.

50 ТҮХЭРИГЭЙ ГУРБАДАХИ ШАН:

Балаганова Дымбрен Ринчиновнада—Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 209 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 123 хурьга түлжүүлбэ.

Линхобоева Цыцик Николаевнада—Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 468 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 103 хурьга түлжүүлбэ.

Цыренжапова Намсалма Цыренжаповнада—Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозой хонишон. 380 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 101 хурьга түлжүүлбэ.

Мальцев Родион Ивановичта—Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 681 эхэ хонидһоо тус бүриһөөнь нэгэ нэгэ хурьга түлжүүлбэ.

Сампилова Дулма Сампиловнада—Хориин үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозой хонишон. 465 эхэ хонидһоо 100 хонин бүхэндэ 98 хурьга түлжүүлбэ.

1963 ондо хурьга түлжүүлгээр мүрысөөндэ илаһан хонишон бүхэн «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнуулхаар зууршалагдаха байна.

100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлһэн иимэ хонишодто «**1963 оной республикын эрхим хонишон**» гэһэн нэрэ зэргэ Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын Хүндэлэлэй грамота барюулгатайгаар олгогдобо гэбэл:

Балданова Мыдыгма Балдановна, мүн **Гылыков Намжил Дылыковичтэ**— Хориин үйлэдбэриин управлениин Чисаанын совхозой хонишод.

Лугденова Дымбрыл Гунцыреновнада—Баргажанай үйлэдбэриин управлениин XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Шаданова Должит Доржиевнада Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Дэрээнэй совхозой хонишон.

Раднаев Нимбу Раднаевичта Хориин үйлэдбэриин управлениин «Дружба» колхозой хонишон.

Бадарханова Димит-Хандада—Хориин үйлэдбэриин управлениин Үдын совхозой хонишон.

Тугулдурова Лубсан-Цырендэ—Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхозой хонишон.

Перевалов Дмитрий Алексеевичтэ— Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Октябрьский» совхозой хонишон.

„Эрхые һуранхаар—бэрхые һура“

АМАРААД, АЖАЛЛААД, ДАХИН—ҺУРГУУЛИДАА

Үнгэрэгшэ июль һарын эхин хахадһаа захалаад, августын 25 болотор Үлэгшэн тосхондо хүн зон хомор, абяа шэмээгүй, хон-жэн байгаа. Урдынхи шэнги үбһэ, таряанай хуряалгын үедэ гоёжорхёод, үдэшэ, үглөөниинь үйлсэ «шэмэглэжэ» ябаха залуушуул, зунайнгаа амаралтада ерэһэн студентнүүд гэжэ байгаагүй. Бултал—дала наһатай пенсионернүүдһээ, арбаад наһатай үхибүүдһээ захалаад, звенонууд болон гаража, ниитынгээ малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлсээ. Үбһэ хуряалгын үедэ эмхидхэгдэһэн 30 звеногой алинданьшье ябахада, һургуулиин үхибүүд ажаллажа, томошуулынь үбһэ сабшалсажа, эхин классуудайхид үбһэ һэлилсэжэ, тармалсажа байдаг. Эмээл мори унажа, хүлөө дүрөөгэй горьёдо оруулжархёод, оодорголдон, урилдажа, хабархалдажа ябаад, бухал шэрэхэ хүдэлмэришье бүримүһэн үхибүүдэй ааб даа...

«Красный Октябрь» колхоз Зэдынгээ аймаг соо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гаража, нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ, эрхим шанартай үбһэ бэлэдхэжэ байна. Энэ колхозой гэшүүд үшөө хоёр-гурба мянган центнер үбһэ хуряажа, нёдондонойхиһоо нэгэ хахад, хоёр дахин шахуу ехэ элдэб тэжээл бэлэдхэн, һү, мяха, тоһо, нооһо абалгаа ерэхэ жэлдэ улам дээшэлүүлхэ зорилготой.

Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын иимэ эмхитэй, урагшатайгаар ябаһанда һургуулиин үхибүүдэй хубита ехэ. Үлэгшэнэй найман жэлэй һургуулиин үхибүүд—хэниинь хэншье гэшэгүй—бултал һайнаар ажаллаа. Тиимэһээ бултанайнь нэрые дурдаха арга байхагүй, заримыень нэрлэхэдэ, шадалаараал ажаллажа, үдэрэйнгөө даабарие 130—200 процент (илангаяа бухал шэрэхэдээ...) дүүргэжэ байһан нүгөөдэ заримашуул минии нэрэ ороогүй гэжэ һанаан дунда үлэжэ болохо. Тиибэ яабашье, ажаллахадаа бэрхэ, һурахадаашье һайн, журамтай, үгэ дууласатай зарим һурагшадай нэрые, мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын үедэ илангаяа һайнаар ажаллаһан хүнүүдые нэрлэхэ хэрэгтэй. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, Ширап Гармаев, Шултум Цыбенов, Жамсаран Цыденов, Сергей Чимитов, Жамбал Тугулдуров, Владимир Доржиев ба бусад олон һурагшад болоно.

Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын үедэ багшанар Иннокентий Банзарович Дымбрылов, Лидия Доржиевна Дымбрылова, Дондок Жибенович Ульзетуев гэгшэдэй үхибүүдтэйгээ хамта баһал ехэ оролдосотойгоор ажаллаһан тухайнь хэлэхэ хэрэгтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ һургуулиин 250 гаран үхибүүд, студентнэр ажалһаа, хүдөө холын отогуудһаа бусажа, тосхоной үйлсэдэ зон гансата олон боложо, клуб, библиотекэ, волейбол наададаг талмай, һургуули багта дуун дорьбоон, энеэдэ наадан таһархаяа болёо. Мүнөө жэлэй халуун шанга наранда шаруулжа, хүри улаан, хүжэгэр хара болошоһон, хара ажал хэжэ, шүрбэһэ шандааһаяа, балсан булшангаа шангадхаһан хүбүүд, басагад баяртай, хүхюутэйнүүд, сэдьхэл һанаа дүүрэн, һургуулиингаа нээгдэхэ үдэрые хүлеэжэ ядан, үлэгшэ үдэрнүүдтэ бэеэ амаруулжа, саарһа гуурһаяа, ном һударнуудаа эблүүлжэ байна.

Үхибүүдэй ажалһаа бусажа ерэхэдэ, һургуулинь бэлэн. Заһагдаха, һэльбэгдэхэ, баригдаха юумэнүүд булта түгэсхэгдэһэн, уужам һаруул классууд угтажа байнхай. Түрэлхидэй комитедэй шиидхэбэреэр, найман жэлэй һургуулида заһабари хэхэ ехэнхи хүдэлмэри ямаршье түлэбэригүйгөөр бүтээгдээ.

—Түрэлхидэй ехэ туһаламжатайгаар, мүн багшанар болон һургуулиин техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр ажаллаһанай ашаар һургуулиингаа классуудые шэрдэжэ, сагаадажа, парта, стол, стул гэхэ мэтэнүүдые заһажа, элдэб түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүдые гүйсэдхөө гээшэбди. Хэшээлээ захалхаар хэзээшье бэлэн, сентябриин нэгэниие хүлеэжэ байнабди даа,—гэжэ һургуулиин директор нүхэр Жамсаранова хэлэнэ.

Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалгын үедэ һурагшадай оролдосотойгоор ажаллажа, ехэ туһа хүргэһэндэнь колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй баясхалан хүргэжэ байһан тухайнь хэлэхэдэмнай:

—Үхибүүд зунайнгаа амаралтын үедэ колхоздоо туһалаад бэд даа.. Ажал хэжэ, үбһэ сабшажал ябахада угаа һайн амаралта болоно, махабадаа шангадхаха юм,—гэжэ Екатерина Чимитовна хөөрэнэ.—Юрэнхыдөө гансашье үбһэ хуряалгада бэшэ, манай һурагшанар ондоошье хүдэлмэридэ хабаадалсажа, ехэ юумэ бүтээжэ байдаг юм.

Мүнөө жэл V—VIII классуудай һурагшадһаа үйлэдбэриин 4 бригада: шубуу үсхэбэрилгын, овощ ургуулгын, хоёр тараан ажалай бригаданууд эмхидхэгдэһэн байна. Мүн үбэлдөө һаалиин фермэдэ туһалха, хабартаа наг шэбхэ гаргаха, зундаа хонидой нооһо хайшалха, намартаа таряа сэбэрлэхэ гэхэ мэтын хүдэлмэридэ һургуулиин үхибүүдые харахат. Эдэ ахалагша классуудай һурагшанар биологиин багша М. Д. Цыденоватайгаа хамта үйлэдбэриин практика гаража, һургуулиингаа туршалгын участок дээрэ ажалладаг, үрэ жэмэстэ мододые, овощ ургуулдаг юм.

—Зүб лэ даа. Эрдэм шудалнабди гээд, ажал хэхэ дурагүй байбал, муухай ха юм даа. «Эрхые һуранхаар—бэрхые һура» гэһэн буряад сэсэн үгэ бии,—гэжэ үнинэй багша Цырен-Доржо Норбоевич Норбоев хэлээд, энеэбхилэн нэмээнэ:—Манай һураха үедэ, юрэдөө, ажал гээшые балай тоохогүй, номоол үзэбэл, ажал хэхэ һэнта гэжэ хэлэхэ хүн хомор байдаг һэн. Хори хүрөөд, багша болошоод, моришье мүртэй хүллэжэ шадахагүй жэшээтэй байгша һэмдил. Энэ хойто үеын үхибүүд ондоо лээ... һургуулида ном заалгые ажабайдалтай, ажал хүдэлмэритэй нягта холбоотой болгохо гээшэ ехэл зүбтэй юумэн гээшэ.

—Зай, үхибүүдшье хадаа, багшанаршье һаа, бултал һайнаар амараашье, ажаллаашье гээшэбди. Иигээд дахин лэ партадаа һууха, эрдэм номоо үзэхэ, шудалха хэрэг ерэбэл даа,—гээд багша хөөрөөгөө дүүргэбэ.

Д. Цыренжапов.

...ЛШЭЭРИИН МУУДА ШАЛТААД...

...ай совхозой Охор-Шэбэрэй ...иин фермэ нёдондо 7 һарын ... хамтадаа 258 мянган литр ...хай байһан юм. Теэд һаали... ерэхэ тума ехээр һү һаа...ан эдеэ дэлгэрүүлхэ гэжэ ...г зэргэтэй. Тиихэ ёһотой...шэ.

... энэ фермээрхин байгша ...агүйхэнеер хүдэлжэ байна. ...н долоон һарын дүнгөөр нё...хиһоо аяар 31 мянга гаран ... багаар һаагаа. Юун дээрэ...гээб?

...лдөө тэжээл дуталдаа, ...й ехээр туража ондо ороо ...артаа ехээр хүйтэржэ зүлгэ ...ожом гараа. Удаань ган га...доо, яахабша даа,—гэжэ ...д шалтаг баридаг.

...ай зарим тэдынь зүбшье ...олоо. Зүгөөр һү һаали дээ...э талаар анхарагдаагүй ...нууд олон. Бэлшээриин муу ... мэдэжэ байгаад, энэ фермэ ... хонидой отара, юундэшьеб, ...аа. Хонид үхэрэй шэмхэл... үлээхэ аал? Мэдээжэ асуу... юм. Иимэ ушарые хаража ..., һаалишадай аниргүй һуу...баһа гайхамаар.

...до бэлшээри һайн байһан ...һэн мүртэнь нэмэлтэ тэ...олгон, һаагдаһан литр һүн ... 100 грамм таряа талханай ... һаамхай үнеэн бүридэ ...г һэн. Мүнөө — тиимэ ...хагүй. Мүн бэлшээриин муу ... таримал ногоо сабшажа эдеэлүүлхэ зэргэтэй байгаа. Энээн тухай хэншье һанаашархаагүй.

Жэлэй эхиндэ энэ фермынхид һайн үүсхэл гаргаа бэлэй. Ехэ һү һахын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэе гэжэ центрэй фермын малшадые уряалаа һэн. Тэрэнь имагтал саарһан дээрэ үлөө. Тэрэниие хүсэндэнь хүргэхэ, олоной хэрэг болгохо гэжэ хэншье оролдоогүй. Хэн энээндэ зэмэтэйб? Партийна организациин хүтэлбэри эгээл түрүүн мүрысөөнэй дүлые саашадань бадараажа, һаалишадай эдэбхи үүсхэлые али болохо аргаар дэмжэхэ байгаа ха юм.

Үшөө нэгэ дутагдал юуб гэхэдэ, иимэ. Һаалишадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. Үнгэрхэдөө, энэ коллективэй ажалшад партиин ЦК-гай июниин Пленумэй түүхэтэ материалнуудтай мүнөө болотор танилсаадүй байһаар.

Тус фермын һаалишад хуу муугаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Тэндэ С. Парьянова, Ш. Сыренова болон бусад нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэд. Өөһэдынгөө совхозой замай залуушадай дүй дуршэлые бултанай хэрэг болгохоёо юундэ оролдоногүй гээшэб?

Иимэрхүү ушар һайн юумэдэ хүргэхэгүй гээшэ ааб даа. Энээн тухай совхозой дирекци, партком һайса бодожо үзэхэ зэргэтэй гэжэ дурдагдана.

Б. Машкинов,
«Саяан» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

ГАЗАР ЗҮБӨӨР ЭЛДҮҮРИЛЭГДЭБЭЛ—ҮБҺЭ ЕХЭЭР ҮГЭХЭ

Үрэжэл багатай сабшалан һайжаруулха талаар Сэлэнгын совхоздо хэгдэжэ байһан туршалга тухай

Эрдэм шэнжэлгын элирүүлһэн үрэ дүнгүүдые үйлэдбэритэй нягта холбожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор 1963 оной хабарһаа эхилжэ, Буряадай эрдэм шэнжэлгын комплексно институдай бүлэг эрдэмтэд өөһэдынгөө шэнжэлхы хүдэлмэриие республикынгаа колхоз, совхозуудай сабшалан, таряалан дээрэ гаража хэдэг болоо.

Биологиин таһагай ботанигууд Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Сэлэнгын совхозой хужармаг хүрьһэтэй, тиихэдэ Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Байгалай совхозой торфотой намаг болодог сабшалан дээрэ үйлэдбэриин туршалга хэжэ байна. Үйлэдбэриин туршалга хэхэеэ ерэһэн эрдэмтэдые тус совхозуудай хүтэлбэри ехэ баяртайгаар угтаа һэн.

Сэлэнгын совхозой Тамчын сабшалан хадаа хужартай, элһэлиг, 2—4 см зузаан хүрьһэтэй, доошоо 10—15 см болохолоороо үргэлжэ шулуутай.

Ургамалааршье тон ядуу, ехэнхидээ үлэн намагай үбһэтэй. Тиихэдэ эдинсэ муутай үрмэдэһэн, таба һалаа, холтоһон сэсэг, һабар набшаһатай элдэб ногоонууд олон. Гектарһаань 2—3 центнер үбһэн абтадаг юм.

Ушар иимэһээ совхозой главна агроном В. Ф. Михайлов, главна мелиоратор А. М. Гусев манай хабаадалгатайгаар Тамчын сабшалан һайжаруулха тусхай хэмжээ ябуулга зохёоһон байна. Үһалха сагынь гуримшуулха, үтэгжүүлхэ, шугы бургааһанай ургаха ушартай тэмсэхэ, үһалагдадаг газарта мал бэлшээлгые болюулха гэхэ мэтэ шухала зүйлнүүд тэрээн соо хараалагдаһан.

Тэрэ зохёогдоһон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлэн, совхозой луговодууд ойрохон зуура горитойхон юумэ хээд бэлэй. Шииг нойтынь гуримшуулха талада Хяагтын мелиоративна техникумэй һурагшад тус һургуулиин директор нүхэр Копыловой хүтэлбэри доро совхоздо ехэ туһаламжа хүргөө. Хэһэн бүтээһэн юумэнүүд Тамчын сабшалангай газарай ургасые дээшэлүүлхэ ушарта һайн нүлөө үзүүлхэнь лабтай.

Тамчын сабшалан һайжаруулхын тулада алибаа туршалга хэжэ үзэхыень институдай биологиин таһагта даалгагдаа. Үйлэдбэриин туршалга хэнгээ газарые һайжаруулхын тулада хужармаг хүрьһэтэй 92,3 гектар сабшалан таһалагдан манда даалгагдаа. 5 процентнэ аммиагтай үһаар сэбэрлэгдэһэн хүрин шулуу нүүрһэн, аммиачна селитрэ хоёроор газарые үтэгжүүлээд байхада азотно үтэгжүүлгэ, мүн хүрин шулуу нүүрһэн хадаа хужарлиг аад, ашаг багатай сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ ушарта нүлөөлһэн байха юм.

Аммиачна селитрээр үтэгжүүлхэдэ сабшалангай ургаса 6,7 центнерээр (нэгэ гектарһаа), аммиагаар сэбэрлэгдэһэн хүрин шулуу нүүрһэ оруулхада 3,9 центнерээр дээшэлһэн зэргэтэй. Ушар иимэһээ үлэн үбһэтэй сабшалангай ургаса дээшэлүүлгэдэ аммиачна селитрэ ехэ туһа нэмэри хэнэ. Тиихэдэ аммиагаар сэбэрлэгдэһэн хүрин шулуун нүүрһэн хоёрдохи һуури эзэлнэ. Хүрин шулуун нүүрһээр хужарлиг хүрьһэтэй газарые үтэгжүүлхэдэ һайн үрэ дүн харуулна.

Тэрэшэлэн хужартай хүрьһэтэй сабшалангые наг шэбхээр, органоминеральна үтэгжүүлгээр баяжуулхада ургаса дээшэлүүлгэдэ баһа нилээд һайн нүлөө үзүүлдэг. Тиимэһээ туршахын тулада Тамчын сабшалангай 24 гектар газарта иимэ үтэгжүүлгэ хэгдэбэ. Түрүүшын жэлдэ шэбхэжүүлээд байхада һураггүй ехэ үбһэн абтаа. Удаань тэрэ газарта багашаг хэмжээтэйгээр азотно-фосфорно үтэгжүүлгэ нэмэхэдэнь 8,2 центнер үбһэн хуряагдаа.

68 гектар сабшаланда микроүтэгжүүлгэ оруулагдаа. Микроүтэгжүүлгэ болгогдон гектар бүридэ борно кислота, марганцева кислэ кали, иодисто кали 200 грамм, НРВ гэжэ бодос 50 грамм оруулагдаһан байна. Микро-үтэгжүүлгэ үһанда хайлуулагдажа, АВГ-1 гэжэ машинаар сабшалан дээгүүр сүршэгдөө. Туршалга хэхэдээ элдэб янзын микро-бодосууд ногооной ургахада, мүн ургасынь дээшэлгэдэ ямар нүлөө үзүүлхэ байһые наринаар шалгагдаһан зэргэтэй.

Газарай шииг нойто абаха ушарые гуримшуулха зуураа, шэбхэ, микро-үтэгжүүлгэ хүрьһэндэ оруулхада хужартай сабшалангаһаа ехэ ургаса хуряадаг болохоһоо гадна, һайн шанартай, эдинсэтэй ногооной, тэрэ тоодо залаата ногооной тоо һураггүй олошорһон жэшээтэй.

Иигэжэ хужарлиг, ашаг багатай газартай сабшалангые һайжаруулжа, үбһэ ехээр абадаг болохо талаар манай хэһэн шэнжэлхы хүдэлмэриин үрэ дүн үйлэдбэриин туршалга хэхэдэмнай бодото дээрэ баримталагдаа. Сэлэнгын совхозой мэргэжэлтэдтэй сугтаа манай хэһэн туршалгын ёһоор саашадаа Тамчын сабшалангаһаа элдэб янзын үтэгжүүлгэ хээд байбал үбһэ тэжээл ехээр хуряахань дамжаггүй.

М. Рампилова,
А. Бухольцев,
Буряадай эрдэм шэнжэлгын комплексно институдай эрдэмтэд.

Хэблэл тараалга

Хододоо анхармаар хэрэг

...ша оной хоёрдохи ха... газетэ, журнал захигтоое олошоруулха зо... республикын хэлхеэ ...ной эмхи зургаануудай, ...ай партийна болон бусад ...н организацинуудай ур...игдаһан байна. Энэ та... Хориин, Баргажанай, Бэ...й хэлхеэ холбооной кон...уд һайн жэшээ харуул... «Правда», «Сельская ...» газетэнүүдэй уншаг... ансахан Хориин аймагта ... хүнөөр нэмээ.

... зуура олохон газарта ...лэй хоёрдохи хахадта ... тараалга, захилга хан...үйгөөр ябуулагдана. ...та болгон Улаан-Үдээ ...үзэе. Городой «Союзпе...» таһаг (даагшань нү...албаев) бүхы газетэ, ...лнуудые захилга энэ жэ...рүүшын хахадай хэм...ээ доошонь оруулжар... Жэшээнь, «Правда» газе... захил январиин 1-нэйхи... 426 хэһэгээр, «Учитель... газетэ—287 хэһэгээр, ...»—196, журнал «Агита...—193, «Партийная жизнь» ... хэһэгээр үсөөрөө. Рес...ымнай газетэнүүд бүри... муугаар тараагдана. Хэб... захил абалга Захаамин... Сэлэнгэдэ, Прибайкалиин ...о хангалтагүй байһаар. ...дэхи ажалшадай дунда «Тракторы и сельхоз. машины», «Механизация и электрификация сельского хозяйства», «Земледелие», «Овцеводство» гэхэ мэтэ журналнууд тон үсөөнөөр захигдана. Мүн партийно-политическэ журналнуудые уншагшадтань олоор бэшүүлхын тула оролдогдоногүй.

Энээнһээ шалтагаалан, республика доторнай хэблэл тараалга жэлэй түрүүшын хахадайхиеаа һураггүй муугаар ябажа байна. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ «Союзпечатиин» эмхидхэлшэд, хэблэл тараадаг эдэбхитэд, нютагай хүтэлбэрилэгшэд һүүлэй үедэ газетэ, журнал тараалгын хэрэгые һуладхаһан, дутагдалнуудые саг дары усадхаха хэмжээ абаагүй. Хаа хаанагүй хэблэл тараалгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно.

Уншагша бүхэнэй өөрынь эрилтэдэ, ажалдань шухала, туһатай элдэб янзын газетэ, журналые дурадхан бэшүүлхэ, тиигээд захилыень тэдэндэ саг дары хүргэдэг байха—хэлхеэ холбоошодой нангин уялга. Энэ үүргэеэ дүүргэхэ хэрэгтэнь нютагай эмхи зургаанууд, тэрэ тоодо ажахын хүтэлбэрилэгшэд тодорхой туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Н. Хазагаев.

Түрэл орон доторнай

ОКТЯБРИИН ҺАЙНДЭРЫЕ УГТУУЛАН

САРАТОВ. (ТАСС-ай корр.). Хэмэл, синтетическэ утаһа гаргадаг Энгельсскэ комбинадай хүдэлмэрилэгшэд агуухэ Октябриин 46 жэлэй ойн угтамжада ажалай вахтада жагсаба. Тиигэжэ ацетатна торго урдынхиһаа һураггүй ехээр гаргадаг болоо.

Арба һарынгаа түсэбые угидшалан дүүргэжэ түсэбһөө гадуур металл болбосоруулдаг түхеэрэлгэ гаргажа, станок бүтээлгын Саратовска заводой коллектив Октябриин һайндэрые угтаха гэжэ шиидэбэ. Нефть шанаржуулдаг заводуудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүдые гаргадаг заводой хүдэлмэришэд мүн лэ түсэбһөө гадуур 0,3 миллион түхэригэй продукци гаргаха уялга абаа.

ДАГЕСТАНДА ЛЕНИНЭЙ ХҮШӨӨ БОДХООГДОБО

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). Дагестанай Шэнэ Куруш гэдэг аулда хоёр метр үндэртэй Ленинэй хүшөө бодхоогдобо. Энэ хүшөөнь сагаан мрамораар бүтээгдэнхэй. Зогсоод байһан Владимир Ильич Ленинэй дүрсэ үндэр табюур дээрэ табигдаһан. Тэндэхи хүн зон хүшөөгэй хажууда ехэ баглаа сэсэгүүдые табиһан байна.

Шэнэ Куруш гэдэг аул һаяшагай бии болоһон. Европын эгээ үндэр хадалиг газарай хүн зон арбан жэлэй саада тээ эндэ ажаһууха ерэһэн түүхэтэй. Үнгэрһэн энэ туршада урдань хооһон байһан газар дайда танигдашагүйгөөр хубилаа.

Аулай үйлсэнүүдтэ элдэб ургамалнууд таригданхай. Мянга тухай гектар газарта виноград, саад сэсэрлиг ургуулагдаһан. Энэнь Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ехэ баялиг болоно. Мүн олон мянгаад тоо толгой эбэртэ мал, хонин һүрэг бии. 3 мянган гектарта шэниисэ, кукуруза таригдаһан.

Дагестанай энэ аулда дунда һургуули, больница, культурын ордон бии юм. Мянган хүнэй һууритай зунай кинотеатр, интернат һургуули бодхоогдожо байна.

АСАРИ ЕХЭ ФАБРИКА

ЛЕНИНАБАД (Таджигай ССР). (ТАСС-ай корр.). Ленинабадай торго гаргадаг комбинадай нэхэлгын дүрбэдэхи фабрикада түрүүшын 1 миллион метр бүд гаргагдаа. Орон доторноймнай эгээ асари ехэ энэ фабрика жэлдээ 16,5 миллион метр торгон бүд гаргаха байна. Уужам һаруул корпус соонь бүтээсэ ехэтэй нэхэлгын автомадууд табигданхай.

— Манай комбинат оронноймнай туршалгын-жэшээтэ предприяти болгогдожо байна. Түрүүшын халаанай олон цех, участогууд шэнэдхэн ургэдхэгдөө, шэнэ техническэ зүйлнүүд олоор бэелүүлэгдээ,— гэжэ комбинадай директор Х. Бакиев ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ.

1965 ондо предприятиин хоёрдохи халаанай ашаглалгада оруулагдахада торго гаргадаг Ленинабадай комбинат жэлдээ 35,6 миллион торгон бүд гаргаха юм.

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГЭЙ ГЭС

НОРИЛЬСК. (ТАСС-ай корр.). Норильска горно-металлургическа комбинат һаяшагтаа үнгэтэ металлнуудые улам ехээр абадаг болохо байна.

Энэ предприятиие электрын элшэ хүсөөр хангахын зорилгоор Хантайн ГЭС баригдажа байнхай. Сэбдэг хүрьһэтэ зонын эгээ ехэнь энэ гидростанци болохо юм.

Холын хойто зүгэй барилгада хабаадагшад улам улам олошорно. Тиигэжэ сэбдэг хүрьһэтэ нютагта, Макаканда ГЭС бариһан ехэ дүй дуршэлтэй олон хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерээ. Енисейн пароходствын хүдэлмэрилэгшэд хабсаргагдадаг гэрнүүдые, экскаватор, бульдозер болон барилгын материалнуудые асарһан байна.

БААТАРНУУДАЙ ДУРАСХААЛДА

НОВОРОССИЙСК. (ТАСС-ай корр.). Верхнебаканск һууринда (Новороссийскда дүтэхэнэ) граждан дайнай үедэ Таманска армиин түүхэ домогто ороһон походто хабаадаһан баатарнуудта хүшөө бодхоогдобо.

Баатарлиг походто хабаадаһан А. К. Кулинич, А. В. Козловский, Ф. И. Беднардский гэгшэд хүшөөе нээхэ ёһололдо байгаа.

Хүшөөгэй дэргэдэ митинг болобо.

Смоленск — Эхэ оронноймнай гоё һайхан, олон жэлэй түүхэтэй городуудай нэгэн юм. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ тус город шэнээр баригдаа гэхэдэ болоно. Зураг дээрэ: Соведүүдэй талмай.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной августын 29.

АЙЛШАДНАЙ УЛААН-ҮДЭТЭЙ ТАНИЛСАНА

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

Манай хүршэ — аха дүү Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагай үйлэдбэриин эблэлын зүблэлэй бүлэг айншалагшад Республикымнай облпрофсоведэй уряалаар ерэбэ. Хүндэтэ айлшаднай үргэн Буряад ороноймнай ниислэл — Улаан-Үдэ хотын хүгжэлтэ, ургалтатай, үйлэдбэриин амжалта, түйлалтануудтай танилсаха юм. Манай республикада айлшалжа ерэгшэдэй дунда Сүхэ-Баатар хотын үйлэдбэриин, мелькомбинадай, электростанциин, модо болбосоруулдаг комбинадай, зуруулай фабрикын хүдэлмэрилшэд, алба хаагшад, хамтадаа 24 хүн бии.

— Бидэнэр танай Хяагта хотоhоо гушаад модоной газарта аад, үдэрөөр Улаан-Үдэ хото хүрэжэ ерээбди. Айншалагшадаймнай олонхидынь түрүүшынхеэ холын аян замда ябана. Гэшүүн бүхэн өөhэдынгөө ажалладаг мэргэжэлээр hонирхожо, городойтнай предприятинуудаар ябажа танилсахые хүсэхэ байна,— гэжэ айлшадай түлөөлэгшэ, Сүхэ-Баатар хотын нэгэдэмэл больницын эмшэн Балдандаваа хэлэнэ.

Хүндэтэ айлшаднай город ерэhэн түрүүшынгээ үдэр Ленинэй орденто локомотив-вагон-заhабарилгын заводто ошожо, Буряадай түрүүшын гигантын хүдэлмэрилшэдтэй хани ёhоор хөөрэлдөө.

— Аха дүү монгол арадай түлөөлэгшэдэй манай республика дотор hайн hайхан айлшалхыень хүсэнэб,— гээд тус заводой шэрэм шудхалгын цехэй начальник нүхэр Татауров, манай хани нүхэдэй ерэhэндэ зорюулагдаhан угтамжын суглаае нээхэ зуураа, нэрьемэ альга ташалган доро мэдүүлнэ.

— Хүндэтэ ханинарнай! Манай нютагта амаралтаяа hайнаар, хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэхыетнай хүсэнэб,— гэжэ заводой эхэнэр хүдэлмэрилшэдэй зүгhөө үгэ хэлэhэн Порошинагай хэлэхэтэйнь сасуу, цехэй улаан булангда сугларhан хэдэн арбаад эхэнэрнүүд аадарай шааяhандал, нэрьемэ альга ташалган доро ошожо, хүндэтэ айлшадтаа баглаа сэсэгүүдые барюулна.

Удаань трибунада гараhан вагон-хабсаргадаг цехэй слесарь Очиров нигэжэ хэлээ:

— Манай вагон-хабсаргашадай коллективэй зүгhөө хүдэлмэрилшэдэй халуун мэндые хүргэнэб! Улаан-Үдэ — Улаан-Баатарай түмэр замшад хоорондоо холбоо барисаатай болоhоор үнихэнэй юм. Жэшээнь, манай цехэйхид жэл бүри хэдэн арбаад вагонуудые заhабарилжа, хүршэнэртөө эльгэнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай коллектив пассажирнуудай 18 вагон, энэ жэлдэ гурбан вагон заhабарилжа үгэhэн байнабди. Бидэнэр таанадай захил дүүргэхэдээ, хани нүхэдтөө туhаламжа үзүүлжэ байнабди гэжэ hайса ойлгодог, хүндэлдэгшьебди. Хүндэлхэ ёhотойшьебди.

Заводой түлөөлэгшэд Ярославцев, Кузьмин, Лимонов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, завод дотороо дэлгэрhэн коммунис мүрысөөнэй амжалта тухай хүндэтэ айлшадтаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

— Бидэнэр, МНР-эй Сэлэнгын аймагай үйлэдбэриин, хүдөө ажахын түлөөлэгшэд, таанадай амжалта, түйлалтаар омогорхожо, баясажа байдагбди. Мүнөөдэрэй манай уулзаага мартагдахагүй. Танай бүхы коллективтэ сайн сайхан юрөөл табигдана,— гэжэ айлшадай түлөөлэгшэ Чижэр-Баатар харюугай үгэ хэлэхэдээ юрөөгөө.

Аха дүүгэй хани ёhоор хөөрэлдэhэнэй hүүлээр тус цехэй начальнигай орлогшо А. Т. Акимов хүндэтэ нүхэдөөрөө цехүүдээр ябажа, заводойнгоо ажал хүдэлмэритэй, хүдэлмэрилшэдтэй танилсуулаа. Хүндэтэ айлшаднай заводой ажал хүдэлмэритэй танилсаhанай hүүлээр, орденто заводой ехэ стадион, культурын байшан, хүдэлмэрилшэдэй тосхонуудаар ябажа хараhан, сэнгэhэн байна.

Үсэгэлдэр, хүндэтэ айлшаднай Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай хүдэлмэритэйнь танилсаа.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Сүхэ-Баатарай түмэр замшадай түлөөлэгшэ Хандажав заводой хүдэлмэрилшэдтэй хөөрэлдэhэнөө өөрынгөө дэбтэртэ тэмдэглэжэ байна. Нүгөөдэ зураг дээрэнь айлшадай түлөөлэгшэд заводой хүдэлмэритэйнь танилсаhанай hүүлээр харуулагдана.

В. Зоркиной фото.

Ута наhа, удаан жаргал юрөөбэд

Хахад үдэрэй тэн багта Хэжэнгын совхозой 3-дахи фермын 2-дохи бригадын үхибүүд:

— Эй, ябыт наашаа, театр ерээл, машинань энэ байнал, — гэлдэн шаг шууяа табилдашабад. Үнэн дээрээ, нээрээшье, томо машина харагдаба. Буряадай Культурын министерствын фольклорно бүлгэмэйхид концерт табихаяа ерэhэн байба бшуу. Тус концертнэ бригадада дииллэнхидээ үндэр наhатай, пенсионер артистнууд хабаадалсадаг юм.

Үдэшэлэн тээ Ородой адаг гэжэ тосхондо баггүй ехэ концерт табигдаба. Тэндэ зуу гаран хүн зон сугларшанхай байгаа. Үхибүүдэйшье олон гээшэнь аргагүй. РСФСР-эй арадай артист Чойжонима Гениновэй сценэ дээрэ гаража ерэхэдэ, досоо доhолмо нэрьемэ альга ташалган зэдэлшэбэ. Тэрэ «Дорготые уруудаад», «Талын табан толгой» гэхэ мэтэ олон дуунуудые дуулажа, сугларагшадай сэдьхэлэй уян утаhые дайраба. Мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй габьяата артист Т. Е. Гергесова «Егэрүүхэй», «Хонинон ба Бүргэд», «Эртэ урда сагай ёhо заншалай хатар» наадануудые гүйсэдхэжэ, мүн лэ сугларагшадые баясуулаа. Артистнар А. С. Ильин, Ц. Д. Ямпилова, В. Шаглаев гэгшэдшье харагшадай зүгhөө баяр баясхаланда хүртэhэн.

Үбгэн артистнар Генинов, Дамдинов хоёрой «Шөөтын шэгшэг» гэhэн пьесэ табихадань ехэ hонин байгаа. Эндэ артист Генинов дүрбэн хүнэй ролиие гүйсэдхэжэ шадаа.

Концертдэ сугларhан 70—80 наhатай үбгэд хүгшэд үетэн артистнараа удаан наhа, ута жаргал эдлэхыень юрөөгөөд, Хэжэнгэ нютагаар ябахадаа манай Ородой адаг тосхониие бү мартыт гэжэ ехэтэ найдуулба.

Ц. Тонтохоев.

Тобшохоноор...

Улаан-Үдын горпищеторгын ажахын тоосоондо ороhон 3-дахи магазинhаа городой хүн зон, мүн хүдөөhөөшье ерэгшэд эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр абадаг заншалтай. Мэнэ hаяхан тус магазинда (Кировэй нэрэмжэтэ үйлсөөр оршодог гастроном) хинан шалгажа үзэхэ шэгнүүр табигдаа. Энэ ямар зорилготойб гэхэдэ, худалдан абагшад абаhан юумэнэйнгээ үлүү дутуус энэ шэгнүүр дээрэ шалгажа үзэхэ аргатай болоно бшуу.

***

hаяхан Хандагатайн леспромхоздо коммунис ажалай ударнигуудай слёт үнгэргэгдөө. Буряадай АССР-эй Президиумэй тусхай даабаряар депутат Бато Семёнович Семёнов энэ түрүү предприятиин коллективтэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэй грамота дамжуулаа. Депутат Бато Семёнович Семёнов модо бэлэдхэгшэдтэ ажалдаа бүри ехэ амжалта түйлахыень хүсэhэн байна. Слёт дээрэ леспромхозой директор Еремей Иванович Тугутов үгэ хэлээ. Сугтаа хүдэлдэг олон хани нүхэдэйнгөө үмэнэhөө коммунис ажалай ударнигууд бүри ехэ уялгануудые абаhан байна. Байгша оной гурбадахи кварталай дүүрэтэр шэнэ барилга дээрэ хэрэглэгдэхэ 3500 кубометр барилгын модо түсэбhөө гадуур үгэхэбди гэhэн уялга слёдто хабаадагшад нэгэн дуугаар hайшааба.

Алексей БАДАЕВ

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

1. УНДАА ЕХЭЭР ХҮРЭНЭБ...

Наран өөдэ сэсэгүүдэй
Нойрмогоор аниб—аниб гэлдэдэг
Номгохон үе байгаа.
Лубсан хүгшэнэй модон
аягаhаа мэтэ,
Галуута нуурhаа уурал
мананай бааядаг
Гоё hайхан үе байгаа.
Хуушан морин хуурай
утаhандал,
Хулhадай аалиханаар дуулажа
ородог
Хабарай зулгы үе байгаа.
Хүн амитанай хүндэлдэг үе—
Хүрhэтэ газарай түрэлгын үе
Хүрэжэ ерээд байгаа.
Тиихэдэ ороо хүм энэ дэлхэйдэ
Түбhэн айлшаар бэшэ,
Үни удаанаар,
Шүрбэhэжөөгүй гараараа
Амидаралай үүдэ
Абьяастайгаар түлхеэд...
Ингэжэ хэлсэгшэ:
Зүлгэ ногоон дээгүүр тиихэдэ
мүлхеэб.
Хонгор Олзолоойм
Зугааша бэринүүдэй элдэhэн
Хониной арhан шэнги,
Нарайдамни намда уйтадаhан
hэхүүргэ хүнжэл шэнги,
Зөөлэхэншье, уриханшье
Зүлгэ ногоон дээгүүр мүлхеэб.
Үшөө хэлсэгшэ:
Анха түрүүшынхеэ хүл дээрээ
бодоод,
Арбайхадажа байгааб.
hалхинда шэшэрээ үбhэхэндэл,
Найгаад,
hүүлээрнь унааб.
Үшөө нэмээгшэ:
Үгэлөө юм ха мэргэн үбгэднай:
«Газар юртэмсые хүн өөрөө
харахадаа
Гоё hайхандань hогтошоо ха
даа!»
Унаад бодоhонhоо хойшо он жэл,
Уhан шэнгеэр,
Уужал мэдэнэб даа хомхойгоор.
Уунаб баяр жаргал үргэлжэ,
Уйдхар гунигшье шэнгээн,
гутанагүйб онгоо.
Ундам харинагүй огто
Ууха бүрёэ.
Ундаа хүрэhоор лэ зүгөөр
(Уйданагүйб бүри!)
Угаа ехээр hогтон,
Унахаб нэгэтэ бодохогүйгөөр.

2. ХҮЛЕЭЛГЭ

Ошожо байгаа он жэл бүри,
Ошожо байгаа агшан бүри
Охорхон болонол наhамни.
Орилнод зариман:
«Халагни»!»
Харин би бүмбэрсэг
дэлхэйдэ
Хашхарнаб: «Түргөөр
эрьелдэ!
Омогорхол түгэс үүрээр эртэ
Ороhойб шамдан
Үглөөдэртэ!»
Яншана нүгөөдүүл:
«Яаранал!
Яахань бэ углөөдэрөөр.
Үнгэрхэ бүринь —
гааранал —
Үхэлынь ойртонол зүгөөр...»
Үрэжэлтэ талын хүбүүн би
Үглөөдэрөө юундэ
хүлеэнэбиб?
Үлүүсэ, магад, hонирхоно
хаяаб:
Үглөөдэрнай юу асарагша
ааб?
Үгы бэд даа! Дэлхэйн нюуса
Үрдихэ ёhотойб таажа,
Үринэрэй урдахи
харюусалга
Үнэн бэедээ сүм даажа.
Элдэб асуудал энэ наhандаа
Элирүүлжэ абаха зэргэтэйб.
Хэхэ ажал хизааргүй зандаа—
Хэhэнээ шэнэлхэ үүргэтэйб.
Юундэб гэхэдэ, мүнөөдэр
Юрын жиирэй эрхэтэнби.
Юрьемэ hаруул үглөөдэр
Юртэмсын элшэн сайдби.
Хүрьhэтэ газарайнгаа
дулаае,
Хүн түрэлтэнэй хуби заяае
Хүдэр мүрэнүүдтээ үргөөд,
Хүлеэгтылши, ниидэхэб
түргөөр
Ойроо хүргүүлээгүй
хэбтээшэ
Одон галактиканууд тээшэ.
Бүгэдэ бодоё, жаргалаа
эдлэхээ,
Бүхөөр үглөөдэртөө
этигэхээ!

Дархан солотой

Кировэй нэрэмжэтэ колхоз ойрын жэлнүүдтэ бүхы зоноо байрын гэрээр хүсэд хангахын тула ехэхэн оролдолго гаргажа байнхай. Хуушан болоhон гэр мүнөө эндэ үгы тооной. Барилга саг үргэлжэ хэгдэжэ байдаг. Урда жэлнүүдтэ Нима Дашеевич Дамшаев малшанаар ажалладаг байhанаа, колхозой правлениин шиидхэбэреэр барилгашан болоод байна. Нүхэр Дамшаев пиитынгээ адууhа малда үбhэ тэжээл бэлдэлсэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабадалсан, тэжээл бэлэдхэлгые саг болзор соонь дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Үбhэнэйнгөө hүүлээр барилгаяа эхилхэ, малайнгаа байрануудые шэнэлэн заhаха зорилго табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нима Дашеевич Дамшаев.

Д. Дугаров.

Аха нютаг.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, хойто аймагуудта бага зэргээр хура бороон орохо. Баруун хойто зүгhөө hулаханаар hалхилха. Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 7—9, үдэртөө 21—23 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Августын 30—31-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор бага зэргэ үүлэтэй байха, шииг нойтон орохогүй. Үглөөгүүр манатай байха. Зүг бүхэнhөө hулаханаар hалхилха. hүниндөө хойто аймагуудта 2 градус хүйтэнhөө 3 градус дулаан, үдэртөө 12—17, бусад аймагуудта hүниндөө 3—8, үдэртөө 17—22 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Зарим нютагуудта хюруу унаха.

Хилын саанаhа

Социалис гуримаар ажаллагшадай тоо олошорно

УЛААН-БААТАР, августын 27. (ТАСС). «Социалис гуримаар ажаллаха, hураха, ажаhууха» уряалтайгаар ажалладаг хүнүүдэй тоо Монголдо улам олошорно. Мүнөө үедэ иимэ уряалтайгаар 70 мянга гаран хүн ажаллажа байна гээд МОНЦАМЭ агентство мэдээсэбэ.

Социалис ажалай бригадын түлөө тэмсэхэ хүдэлөөн дүрбэн жэлэй саада тээ эхилэн хүгжэжэ, мүнөө үедэ бүгэдэ арадай хүдэлөөн болонхой. Орон дотор социалис ажалай 800 бригада бии. Энэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө 3300 бригаданууд тэмсэнэ. Тусхай бригаданууднhаа гадуур промышленна предприяти, эмхи зургаанууд социалис ажалай хүдэлөөндэ оролсонхой. Иимэ предприяти, эмхи зургаануудай тоо зуу хүрэhэн байна. Эдэнэй дүрбэн предприятида социалис ажалай предприятиин нэрэ зэргэ олгогдоо.

ГДР—эб найрамдалай түшэг тулгуури

ПАРИЖ, августын 27. (ТАСС). Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай Москвагай хэлсээндэ Германиин Демократическа Республикын хабаадаhые Вашингтон, Лондоной түлөөлэгшэд мэдэрхэhээ арсаба. Энэ хэлсээндэ дэлхэйн бүхы гүрэнүүд хабаадаха ёhотой. Тиимэhээ энэ алхамынь Москвагай хэлсээнтэй огтолон тааралданагүй гэжэ «ГДР—эб найрамдалай түшэг тулгуури» гэhэн бэшэг соогоо «Юманите» газетэ бэшэбэ. Тэдэнэр Рурай магнадуудые, Бонной нацис үзэлтэй генералнуудые дэмжэнэ. Гэхэ зуура засаг түрын ажалшадай мэдэлдэ ороhон, фашизмда эсэргүүгээр тэмсэдэг хүнүүдэй хүтэлбэридэ ороhон шэнэ Германиин оршон байhаниие тэдэ буруушааха hэдэлгэтэй. Баруун гүрэнүүдэй дуратайшье, дурагүйшье байгаа hаань, Германиин Демократическа Республика оршон байха мүртөөл байха. Нигэжэ оршон байhандань эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүд баярлана гэжэ «Юманитэ» газетэ бэшэбэ.

Совет морягуудай хани ёhоной туhаламжа

НЬЮ-ЙОРК, августын 26. (ТАСС). Эбдэрhэн реактивна истребительhээ парашютаар бууhан Америкын летчигые Атлантиин океанда загаhа барижа байhан совет морягуудай абарhан тухай hаяшаг совет хэблэлдэ мэдээсэгдээ hэн.

Манай морягуудай hайн hайхан уг зорилготой шэнэ туhаламжа тухай телеграф баhа мэдээсэбэ. Тиигэжэ аюулда ороhон Америкын траулерые совет загаhашад Атлантикада абарба.

Америкын судна дээрэ түймэр болоо. Галай улам улам ехэ болоходонь, түймэр сараха хэрэгсэлнүүдгүй байжа, судныш команда тэндэhээ хододохо ушартай болоhон юм. Тэндэнь ерэhэн американска ондоо траулер тэдэ загаhашадые абарhан байгаа. Харин түймэртэ абтаhан судынь шатажал, шатажал байба. Аюулай болоhон тухай дохёо радиогоор абаад, совет морягууд туhаламжа хүргэхээ дары гараhан юм. Удангүй түймэрые морягууд унтарааhан байна. Судные аюулhаа абарhанайнь түлөө Америкын загаhашад совет морягуудта ехэ баяр хүргэбэ.

Анголын патриодуудай тэмсэл үргэлжэлhөөр

НЬЮ-ЙОРК, августын 27. (ТАСС). Португалиин колониальна дарлалтаhаа Эхэ ороноо сүлөөлхэ тэмсэлээ Анголын патриодууд улам шангадхана. Анголоhоо абтаhан мэдээсэлэй ёhоор, hүүлэй 15 үдэрэй туршада патриодууд хатуу шанга байлдаанай үедэ Португалиин 340 солдадуудые үгы хэбэ. Мүн үнгэрhэн энэ туршада Анголын 80 сэрэгшэд дайнда унаhан байна. Анголын хойто талын, түбэй районуудта, илангаяа хатуу шанга тулаалдаан болобо.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй улам шангадахатань айжа, Португалиин колонизаторнууд Анголодо сэрэгүүдые нэмэжэ эльгээнэ.

Советско-финляндска харилс[а]... холбоон хүгжөөгдэнэ

ХЕЛЬСИНКИ, августын 27. (ТАСС). СССР-hээ Финляндиин Республикада байдаг элшэн сайд А. В. Захаров, Финляндиин Республикын премьер-министр, гадаадын хэрэгүүдэй министрэй уялгые дүүргэгшэ Ахти Карьялайнен гэгшэд ратификационно грамотануудые абалсаба. Сайменска каналай совет хубиие, Малый Высоцкий гэдэг аралые Финляндиин Республикада арендээр дамжуулан үгэхэ тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай, Финляндиин Республикын хоорондо 1962 оной сентябриин 27-до тусхай хэлсээн баталагдаа hэн.

Ратификационно грамотануудые абалсаhан үдэрhөөнь хойшо хэлсээн хүсэндөө ороhон байна.

Тус грамотануудые абалсаха үедөө СССР-hээ Финляндида байдаг элшэн сайд А. В. Захаров үгэ хэлэбэ. Сайменска каналай совет хубиие арендээр Финляндида үгэхэ тухай хэлсээн манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной хүгжэлтын ехэ ушар болоно. Энэ хэлсээн халаа амгалан ёhоор зэргэ оршон байха гуримуудай бодотоор бэелүүлэгдэжэ байhанай тодорхой гэршэ мүн. СССР Финляндиин Республик... рой хоорондохи харилса[а] ... боон амгалан ёhоор зэ[ргэ] ... шон байха ёhо гурим... үндэhэлнэ гэжэ А. В. З... тэмдэглэбэ.

Сайменска каналай ... хубиие, Малый Высоцки[й] ... аралые арендээр Финл[яндиин] ... Республикада дамжуул[ха] ... хэ тухай мүнөө хүсэнд[өө] ... hон хэлсээн амжалтат[айгаар] ... бэелүүлэгдэхэ байха. Эн[э] ... сээн манай гүрэнүүдэй ... рондохи хани барисаае ... жүүлхэ, бэе бэедээ этиг... хэрэгтэ туhа нэмэри ... гээд найданабди гэжэ ... Захаров мэдүүлбэ.

Премьер-министр, Ф... диин гадаадын хэрэгүүд... нистрэй уялгые дүүргэг... ти Карьялайнен мүн үг[э] ... hэн байна. Сайменска ... тухай асуудалай иимэ h... шиидхэгдэхэ аргатай б... дань Финляндиин пра[вител]... ствын нэрэhээ Ахти Кар[ьялай]... нен ехэ баярлаhанаа ... бэ. Энэ каналые заhаб... hайжаруулха, ашагл... оруулха, хэлсээнэй ёhо... рэглэхэ ябадал бэе бэе... наар ойлголсолгын ... байдалда бэелүүлэгдэх[э]... ха гээд найданабди гэж[э] ... мьер-министр хэлэбэ.

Үндэhэ баримтагүй хараа шу...

ВАРШАВА, августын 26. (ТАСС). Хитад хүтэлбэрилэгшэд пролетарска интернационализмые угаа гайхалтайгаар тайлбарилна гээд Польшын агенство тэмдэглэнэ. Агаарта, замбуулин дайдада, уhан доро ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай хэлсээ баталhантай дарашамдуулан, СССР-тэ, социалис хани нэгэдэлэй оронуудта эсэргүү хитад хүтэлбэрилэгшэдэй тэмсэлые тус агенство шүүмжэлhэн байна. Индитэй тохёолдоhон арсалдаанhаа эхилээд, Хитадай баримталдаг хараа шугамые хаража үзөө hаа, иимэ байна. Хитадай хүсэл эрмэлзэлгэтэй, политическэ түсэбтэйнь тааралдаагүй бусад оронуудай, партинуудай хараа шугамые хитад хүтэлбэрилэгшэд национализм, шовинизм гэжэ hэнгэргүйгөөр нэрлэнэ гэжэ тэндэнь заагдана.

Хитадай правительствын мэдүүлгэнүүдые уншаад байхада ямар hанал бодол тодорон гаранаб гэхэдэ, КНР термоядерна зэбсэгтэй болохые хүсэнэ гэжэ агенство үргэлжэлүүлбэ.

Түйлай ехэ оролдолго гаргажа, ехэ хохидолдо орожо, КНР-эй правительство нэгэ хэды ядерна бомботой бо... шье магад. Тиигээ hаа э... түримхэй империалис... бүүдтэ эсэргүүсэхэдэнь таарамжатай болохо ... гү? Дэлхэйн бүхы гүр... тэй шахуу эбээ таhарж... тад хүтэлбэрилэгшэд ... зэбсэгтэй болохо хү... байна. Энэнь ёhотойл ... нализм, политическэ ... аюул хойшолонтой алх... лоно гэжэ агенство ... лэбэ.

Баримтануудайнгаа ... шэмөөр бэшэ байhани... дэржэ, КНР-эй пра[вительство] ядерна туршалга ... асуудалаар урдань бар[ьдаг] ... даг хараа шугамаа ху... гээд, Советскэ Союзай ... вительствые муу... СССР-эй правительствы... дүүлгэ соо дурдагдаhа... гэмээр баримтануудые ... дабталтагүй байна гэж... тство бэшэнэ. Дэлхэй... дууд Москвада батала... хэлсээе зүбөөр ойлгон... эндэ нэмэжэ хэлэлтэй. ... жэ империализмын ... түсэбүүдтэ сохилто ... Таатай зохид байдалые ... лэхын, шэнэ сохилто ... түлөө бүхы хэмжээ аба... рэгтэй гэжэ агенство ... жалба.

Франциин коммунистнууд Советскэ Союза... политикые дэмжэнэ

ПАРИЖ, августын. 27. (ТАСС). Франциин Коммунис партиин нютагай организацинууд КПСС-эй, Советскэ правительствын бэелүүлдэг амгалан ёhоор зэргэ оршон байха политикые бүри мүнэн дэмжэнэ. Тиигээд можо болгожо hалгааха зорилготой хитад хүтэлбэрилэгшэдэй хорото аашые зэбүүрхэн буруушаана.

Сена, Марна департаментын коммунис федерациин бюро тусхай резолюци баталан абажа, Хитадай компартиин хүтэлбэриин баримталдаг хараа шугамые буруушааба. Хитадай компартиин хүтэлбэри алдуу эндүүтэй хараа шугамаа бусад партинуудта баадхаха, социалис оронуудай, коммунис партинуудай ... дын хэрэгүүдтэ хама[рал]... ха гэжэ оролдоно гээд р... ци соонь заагданхай. М... да баталагдаhан хэлс[ээ]... уламжалан, эб найрам... хүсэнүүд бүри ехэ илал[та] ... лаха байха гэжэ найда... бюро мэдүүлбэ.

Бодото байдалые ... хэрэглэдэгэйнь түлөө Со... Союзай Коммунис па... совет арадай хүтэлбэ... шэдтэ Сена, Марна де[парта]... ментын коммунистнууд ... хүргэнэ.

Дордонь департам... коммунис федерациин к... мүн лэ Хитадай комп... хорото зорилготой хэрэ... буруушааhан резолюци ... ба.

ШАНГА ТУЛАЛДААН

ЛИМА, августын 27. (ТАСС). Янтак, Маркапомакоча гэдэг общинануудай перуанска 600 таряашад Корпаканча поместиин газарые эзэмдэhэн байна. Таряашад тэндэнь гэр байрануудые барihан, бэлшээридэнь малаа адуулhан байгаа. Засагаархид таряашадта эсэргүүгээр сэрэгэй гвардиинхидые эльгээгээ. Шиидам бариhан эхэн... таряашадай түрүү ... тэмсэhэн байна.

Шанга тулалдаанай ... гэ таряашан алуулаа, ... ниинь шархатаа. Гадна ... бан офицер, 7 солдат ш... ба.

Редактор **Ц. О. ОЧИ...**

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Ула[н-Удэ], улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. [редак]тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—... отделов: сельскохозяйственного производства и парт[ийной] жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и ... ной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологич[еского] —24-74, советского строительства и быта—34-93, рабо[чих] ... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и перево[дов] 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00511. Зак. № 4...

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1963 оной августын 29.